

Activitățile de voluntariat în România

prof. Saizescu Cristina-Alexandra
Colegiul Tehnic „Regele Ferdinand I” Timișoara

Anul 2011 a fost declarat Anul European al Voluntariatului în Uniunea Europeană și este dedicat cetățenilor Uniunii Europene implicați în activități de voluntariat și celor care doresc să li se alăture, celor care îi sprijină și celor care beneficiază de implicarea, energia și entuziasmul acestora. Aproximativ 4 milioane dintre cei 100 de milioane de voluntari ai Uniunii Europene sunt români, potrivit Barometrului European din mai 2010, dar depinde de noi dacă numărul lor va crește sau va scădea în următorii ani.

Un studiu Eurobarometru din mai 2010 a evidențiat faptul că 3 din 10 europeni susțin că sunt implicați în mod activ ca voluntari. Există multe definiții și tradiții diferite privind activitatea de voluntariat, dar elementul comun al acestor activități constă în faptul că indiferent de locul unde se adună oamenii pentru a se ajuta unii pe alții și pentru a-i sprijini pe cei aflați în dificultate, de acest lucru beneficiază atât societatea în ansamblu, cât și voluntarii. Prin intermediul voluntariatului, oamenii dobândesc cunoștințe noi, își exersează abilitățile și își extind rețelele sociale, fapt ce poate conduce, adesea, la oportunități noi sau mai bune de angajare, precum și de dezvoltare socială și profesională.

Activitățile de voluntariat în care pot fi angrenați elevii alungă monotonia rigidă și formală a disciplinelor tradiționaliste, care delimitează strict și abrupt conținuturi informaționale, oferind elevului posibilitatea de a avea experiențe de învățare nefragmentate, care transcend cadrul limitat, disciplinar, având activități cu adevărat formative și complexe.

În România, activitățile de voluntariat sunt reglementate legal prin Legea nr. 195 din 2001 - Legea voluntariatului, publicată în Monitorul Oficial nr. 206 din 24 aprilie 2006, Legea a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din 26 martie 2006, cu respectarea prevederilor articolului 74 alineatul (2) din Constituția României.

Asfel, în articolul 6 este introdus conceptul de contract de voluntariat:

„(1) Voluntariatul se desfășoară pe baza unui contract încheiat în formă scrisă, sub sancțiunea nulității absolute, între voluntar și beneficiarul voluntariatului, în condiții de libertate contractuală a părților și cu respectarea dispozițiilor prezentei legi.

(2) Contractul de voluntariat se încheie în două exemplare, dintre care unul se păstrează în mod obligatoriu în evidența persoanei juridice.”

În articolul 7 al acestei legi se stipulează și alte amănunte:

„Contractul de voluntariat urmează să cuprindă cel puțin următoarele obligații ale voluntarului:

a) să îndeplinească sarcinile primite din partea beneficiarului voluntariatului;

b) să pastreze confidențialitatea informațiilor la care are acces în cadrul activității de voluntariat;

c) să participe la cursurile de instruire organizate, inițiate sau propuse de către beneficiarul voluntariatului;

d) să ocrotească bunurile pe care le folosește în cadrul activității de voluntariat.”

Voluntariatul în România s-a dezvoltat constant în ultimii ani. Anul 2001 – anul internațional al voluntariatului a dat un impuls extraordinar acestei dezvoltări prin adoptarea Legii Voluntariatului, o formă de recunoaștere publică. Deși modificată constant, specialiștii în drept european consideră că Legea Voluntariatului prezintă încă unele sincope și se află încă într-un proces de modificare. Odată cu intrarea României în Uniunea Europeană, mișcarea de voluntariat a resimțit diminuarea semnificativă a finanțărilor externe care susținuseră dezvoltarea sectorului nonprofit în general și a voluntariatului în special - prin retragerea finanțatorilor tradiționali de pe piața românească.

Sub egida Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, își desfășoară activitatea Serviciul European de Voluntariat, care derulează programe specifice, programe de învățare pe tot parcursul vieții și Programul Tineret în Acțiune, în colaborare cu Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale, Parlamentul European, statele membre ale Uniunii Europene, Comitetul Regiunilor, Comitetul Economic și Social European, Consiliul Europei și Voluntarii Naționali Unite.

Serviciul European de Voluntariat este o instituție publică care sprijină serviciul de voluntariat transnațional al tinerilor și aspiră la dezvoltarea solidarității și promovează toleranța între tineri, în primul rând dorind să întărească coeziunea socială în Uniunea Europeană, promovează cetățenia activă și intensifică înțelegerea reciprocă între tineri. Aceste obiective generale trebuie să fie îndeplinite prin: sprijinirea participării tinerilor în diferitele forme ale activităților voluntare, ambele în cadrul Uniunii Europene, oferirea de oportunități tinerilor pentru ca aceștia să-și exprime angajamentul prin activități voluntare la nivel european și internațional, implicarea tinerilor în acțiuni ce cresc solidaritatea între cetățenii Uniunii Europene și implicarea tinerilor voluntari în activități tip non-profit fără a fi plătiți, pentru beneficiul public general al altei țări decât cea de rezidență. Serviciul european de voluntariat este un serviciu de “învățare” prin intermediul experiențelor de învățare non-formală tinerii își îmbunătățesc și/sau capătă competențe pentru dezvoltarea personală, educațională și profesională, cât și pentru integrarea lor socială. Elementele de învățare constau

într-o definiție reciproc agreată a rezultatelor așteptate în urma învățării, a proceselor și metodelor, a certificării competențelor câpătate, a participării voluntarului în ciclul de pregătire Serviciul European de Voluntariat și continua dezvoltare a sarcinilor, sprijinul lingvistic și personal, incluzând prevenirea situațiilor de criza și mecanismul de gestionare al acestora.

Serviciul european de voluntariat este accesibil tuturor tinerilor cu vârsta cuprinsă între 18 și 30 de ani, fără deosebire de pregătire și care sunt rezidenți legali într-o țară participantă la acest program de voluntariat desfășurat la nivel european. Eforturi speciale au fost făcute și au fost oferite stimulări cu scopul de a permite tinerilor cu șanse reduse, inclusiv tinerii cu dizabilități, să participe în mod activ în Serviciul european de voluntariat. Aceste activități de "incluere" sunt accesibile tinerilor cu vârsta cuprinsă între 16 și 30 de ani, dovedindu-se că se pot oferi pregătiri competente, adecvate, de însoțire și evaluare. Sunt vizate următoarele instituții: organizații non-guvernamentale înființate conform ordonanței numărul 26 din anul 2000 cu privire la asociații și fundații și autorități publice implicate în lucrul cu tinerii.

Activitățile de voluntariat stimulează potențialul creativ al elevilor, lucru direct influențat de aptitudinile celor implicați, de cunoștințele și experiențele lor anterioare și de nivelul inteligenței lor, dar pe lângă coeficientul de inteligență, un rol important în aceste colaborări, îl mai dețin ereditatea, aptitudinile, caracterul, mediul socio-cultural, efortul susținut de pregătire și investigație.

„Dacă dorim ca speranțele noastre de a construi

o lume mai bună și mai sigură să nu devină doar o iluzie,

avem nevoie, mai mult ca niciodată, de implicarea voluntarilor”. În acest spirit, 100 de milioane de europeni

își dedică timpul și experiența pentru a-i ajuta pe cei care

se află în dificultate, contribuind la dezvoltarea

comunităților în care trăiesc. Astfel, un profesor de artă

pensionat le vorbește vizitatorilor străini dintr-un muzeu

despre capodoperele europene, un student de liceu le

citește copiilor bolnavi dintr-un spital, sau un fost

fotbalist de echipă națională este antrenor la o echipă de

cartier. Există mii de modalități prin care oamenii pot

produce o schimbare. Pentru a evidenția aceste eforturi și

pentru a încuraja cât mai mulți cetățeni să li se alăture,

Comisia Europeană a inaugurat astăzi Anul european al

voluntariatului 2011. Vicepreședintele Viviane Reding,

comisar european pentru justiție, drepturi fundamentale și

cetățenie, alături de Jean-Marc Delizée, secretar de stat

federal pentru afaceri sociale al Belgiei și de Marian

Harkin, deputat european, au prezentat sloganul anului:
„Oferă-te voluntar! Schimbă ceva!”

Studiu referitor la măsurarea și cultivarea creativității la elevi

Creativitatea este caracteristica specifică gândirii umane care folosește inventiv experiența și cunoștințele acumulate anterior, oferind soluții și idei originale. Până în epoca studiilor moderne de psihologie, activitatea creatoare a fost considerată apanajul exclusiv al unei minorități restrânse ceea ce este adevărat dacă ne gândim la nivelul creativității inovatoare și la cel al creativității emergente. Gândirea creatoare este deosebit de complexă și are la bază o serie de factori care-i permit combinările, transformările, implicările, relațiile, identificările sau evaluările.

Pe lângă coeficientul de inteligență, un rol important în creativitate, îl mai dețin ereditatea, capacitățile intelectuale, aptitudinile, caracterul, mediul socio-cultural, efortul susținut de pregătire și investigație. În actul gândirii creatoare există momente diferite calitativ - perioada de preparare, care constă din acumularea informației; incubația, care reprezintă prelucrarea foarte diversă a informației după principii, reguli și nevoi specifice; inspirația iluminarea - momentul fericit al găsirii soluției și verificarea sau revizuirea soluției emise.

O componentă importantă a creativității este gândirea divergentă, care presupune căutarea cât mai multor soluții la o problemă sau la o situație-problemă, selectarea celei optime sau capacitatea de a căuta în cât mai multe direcții a soluției, în timp ce gândirea convergentă implică rezolvarea problemelor pe căi rutiniere.

Studiile realizate în 1988 de T. Tardif și R. Sternberg prezintă o sinteză asupra particularităților motivațional-atitudinale ale personalității creative – perseverență, deschidere spre experiențe noi, înclinații spre cercetare, disciplină, centrare pe sarcină, ordonare în propria activitate, motivație intrinsecă, competitivitate, toleranță la ambiguitate, neconvenționalitate și valorizarea originalității. Aceste trăsături se doresc a fi modelate elevilor în mod punctual și de disciplinele tradiționale studiate prin curricula școlară, dar sunt valorizate împreună în mod special în timpul activităților transdisciplinare.

Activitatea creativă a elevilor, stimulată prin abordări inter și transdisciplinare este direct influențată de nivelul inteligenței lor, exprimat sub formă de coeficient IQ adică „intelligence quotient”, ipoteză studiată și demonstrată de Getzels și Jackson. Coeficientul de inteligență reprezintă un indicator derivat din unul din mai multe teste standardizate, concepute pentru a evalua nivelul de inteligență al indivizilor. Astfel, cercetările celor doi psihologi au condus la concluzia că un IQ ridicat nu garantează producții creatoare, iar un IQ prea mic frânează creativitatea. S-a stabilit că nivelul optimal

pentru creativitatea științifică este de 110, iar pentru domeniul artistic IQ-ul optimal este cuprins între 95 și 100.

Activitățile de voluntariat în care pot fi angrenați elevii alungă monotonia rigidă și formală a disciplinelor tradiționaliste, care delimitează strict și abrupt conținuturi informaționale, oferind elevului posibilitatea de a avea experiențe de învățare nefragmentate, care transcend cadrul limitat, disciplinar, având activități cu adevărat formative și complexe.

Nivelul cel mai de jos al creativității poartă denumirea de creativitate expresivă, ce poate fi exemplificată de desenele spontane ale elevilor sau modul de îmbrăcare a păpușilor pentru cei preșcolari. Aceasta este forma fundamentală a creativității, necesară pentru apariția ulterioară a unor nivele superioare și implică o expresie a gândirii independente, în care îndemnarea, originalitatea și calitatea produsului nu sunt importante și doar modul de îmbinare între ele a diverselor tipuri de informații sau cunoștințe. Nivelul următor poartă denumirea de creație productivă, care presupune existența unei tendințe de a restrange și a controla jocul liber, îmbunătățind tehnica utilizată. La nivelul următor se află creația inventivă, în cadrul căreia descoperirea este o caracteristică importantă, iar celelalte componente sunt flexibilitatea în perceperea unor relații noi și neobișnuite între părțile care înainte erau separate. Al patrulea nivel poartă denumirea de creație inovatoare, se întâlnește mai rar și presupune o modificare semnificativă a fundamentelor sau principiilor care stau la baza unui întreg domeniu de artă sau știință. Forma cea mai înaltă a puterii creatoare este creativitatea emergentă, în cadrul căreia un principiu total nou sau o ipoteză totalmente nemaiutilizată apare sau emerge la nivelul cel mai profund și mai abstract.

Există multiple instrumente și metode de măsurare a creativității, însă nu a fost elaborată până acum o măsură standardizată, general acceptată.

John Houtz și Damon Krug au realizat diferite teste pentru evaluarea creativității. În categoria metodelor de gândire divergentă au fost incluse testele Torrance ale gândirii creative, dar se mai aplică și testele Wallach și Kogan și bateria de teste Guilford. Testele Torrance se bazează pe modelul structurii intelectului al lui Guilford, care includea unele măsuri ale gândirii divergente. Astfel, aceste teste pot măsura creativitatea elevului prin intermediul estimării nivelului de gândire divergentă a subiectului. Bateria Guilford constă din zece teste individuale care măsoară diferite aspecte ale producției divergente. Aceste teste sunt: titluri ale unor povestiri - ca producție divergentă de unități semantice, “Ce este de făcut cu aceasta?” – ca producție divergentă de clase semantice, semnificații similare – ca producție divergentă de relații semantice, scrierea unor afirmații – ca producție divergentă de sisteme semantice, grupe de litere diferite - ca producție divergentă de clase figurative, execuția de obiecte – ca producție divergentă de sisteme figurative, litere ascunse – ca producție divergentă de transformări

figurative și adăugarea de decorațiuni – ca producție divergentă de implicații figurative. Fiecare dintre aceste sarcini este notată în ceea ce privește fluența și originalitatea.

Au fost efectuate și studii de măsurare a creativității care au urmărit să descopere caracteristicile personalităților creative. Aceste studii pot fi împărțite în abordări psihometrice, biografice și istoriometrice. În abordările psihometrice studiile încearcă "să măsoare aspectele creativității asociate cu oamenii creativi". Instrumentele utilizate în acest domeniu de studiu al creativității constau în liste de trăsături ale personalităților, liste de control pentru adjective ca rapoarte proprii, cercetări biografice și măsuri ale interesului și atitudinilor. O listă de control celebră este "Lista de control cu adjective" elaborată de Gough în 1952. Această listă constă din 300 cuvinte-descriptori pe care o persoană le poate verifica, fiind auto-descriptive.

Khatena și Torrance au dezvoltat un test de creativitate denumit "Inventarul Percepției Creative", care cuprinde două măsuri ale percepției creative și anume: "Ce tip de persoană ești?" denumit testul WKOPAY și "Ceva despre mine însumi" cunoscut sub numele de testul SAM. Dintre acestea, SAM măsoară înclinațiile artistice, inteligența, individualitatea, sensibilitatea, și inițiativa, iar testul WKOPAY măsoară imaginația disciplinată, auto-încrederea, atracția pentru autoritate și curiozitatea.

Abordările istoriometrice sunt de asemenea concentrate pe studiul creatorilor eminenți, care "au rămas" în istorie. Prin analiza cantitativă a înregistrărilor biografice și istorice referitoare la creatorii eminenți, istoriometria încearcă să măsoare creativitatea.

Testele de creativitate la nivel individual necesită îndeosebi fie un anumit tip de gândire divergentă sau anumite trăsături de personalitate care au fost asociate cu comportarea creativă. În anul 2002, Florida R. a început să utilizeze un "indicator de creativitate" care nu măsoară

creativitatea "per se", ci ține seama de factorii care sunt asociați cu creșterea economică urbană. Indicatorul de creativitate propus pentru este compus din trei indici care

se referă, respectiv, la tehnologie, talent și toleranță -

"teoria celor trei T". R. Florida susținea că succesul

economic al centrelor urbane este asociat cu numărul persoanelor creative care pot fi atrase în regiunile caracterizate prin "cei trei T". Orientându-se după cadrul structurat de Florida R., KEA European Affairs a propus în anul 2006 un "indice de creativitate european". Acesta va necesita identificarea unui set de factori care conduc la

creativitate, construirea unor indicatori adecvați în relație

cu acești factori și stabilirea unui sistem de monitorizare

a performanțelor de creativitate la niveluri naționale.

Indicele de creativitate european conține patru sub-indici:

talent, cultură, tehnologie, inovație și diversitate.

Bibliografie

- [1] Bejat, M., 1981, "Personalitate, stil cognitiv și creativitate științifică", Editura Didactică și Pedagogică, București;
- [2] Frzer, M., 1996, "Predarea și învățarea creativă", Editura Uniunii Scriitorilor, Chișinău;
- [3] Getzels, J.W., Jackson, P.W., 1959, "Creativity and Intelligence", Wiley&Sons Publication;
- [4] Nicolescu, B., 1996, "La Transdisciplinaritate", Rocher Typographie Paris;
- [5] Turcu, F., Turcu, A., 1999, "Fundamente ale psihologiei școlare", Editura All Educational București.

Studiu referitor transdisciplinaritate și aplicarea ei în activități extracurriculare realizate la liceu

prof. Saizescu Cristina-Alexandra
Colegiul Tehnic „Regele Ferdinand I” Timișoara

Abordarea prin strategii didactice transdisciplinare a diverselor subiecte, teme și tematici de studiu în care sunt antrenați elevii, în diferite contexte educaționale – formale sau informale, concură la la stimularea gândirii divergente și la cultivarea creativității.

Transdisciplinaritatea a evoluat mai devreme decât pluri și inter-disciplinaritatea, astfel: pluridisciplinaritatea cuprinde studii în cadrul cărora un subiect este abordat din perspectiva mai multor domenii, în mod concomitent, interdisciplinaritatea se referă la transferul de cunoștințe, metode, concepte și modele de la o disciplină la alta, în timp ce transdisciplinaritatea constă în abordarea integralistă a studiului unei teme și schimburi de metode de investigare între diversele discipline implicate. Pluri și interdisciplinaritatea rămân la un singur nivel de realitate, în timp ce transdisciplinaritatea surprinde dinamica de acțiunea simultană a mai multe nivele de realitate surprinse de studiu.

Abordarea inter- și transdisciplinară în activitatea didactică extracurriculară încurajează gândirea creatoare a elevilor și dezvoltarea lor intelectuală în

general. Creativitatea este un concept multidimensional și

se poate manifesta în multiple domenii. Conceptul de creativitate poate fi definit din perspectiva unor discipline

diferite: psihologie, psihologie socială, științe cognitive,

arte, inteligență artificială, filozofie, economie,

management etc. și deci la multe niveluri distincte:

cognitiv, intelectual, social, economic, artistic, literar etc. Noțiunea de creativitate este asociată în special cu domeniul artistic - muzica, teatrul, dansul, literatura, care sunt deseori denumite "arte creative". Dar creativitatea este proprie și domeniului real, fiind fundamentală pentru

progresele din științe, matematică, tehnologie, economie

și în toate domeniile vieții cotidiene.

Creativitatea este acea caracteristică a gândirii umane care folosește inventiv experiența și cunoștințele acumulate anterior, oferind soluții și idei originale. O componentă importantă a creativității este gândirea divergentă, care presupune căutarea cât mai multor soluții la o problemă sau la o situație-problemă, selectarea celei optime sau capacitatea de a căuta în cât mai multe direcții a soluției, în timp ce gândirea convergentă implică rezolvarea problemelor pe căi rutiniere.

Studiile realizate în 1988 de T. Tardif și R. Sternberg prezintă o sinteză asupra particularităților motivațional-atitudinale ale personalității creative – perseverență, deschidere spre experiențe noi, înclinații spre cercetare, disciplină, centrare pe sarcină, ordonare în propria activitate, motivație intrinsecă, competitivitate, toleranță la ambiguitate, neconvenționalitate și valorizarea originalității. Aceste trăsături se doresc a fi modelate elevilor în mod punctual și de disciplinele tradiționale studiate prin curricula școlară, dar sunt valorizate împreună în mod special în timpul activităților extracurriculare transdisciplinare.

Activitatea creativă a elevilor, stimulată prin abordări inter și transdisciplinare este direct influențată de nivelul inteligenței lor, exprimat sub formă de coeficient IQ adică „intelligence quotient”, ipoteză studiată și demonstrată de Getzels și Jackson.

Coeficientul de inteligență reprezintă un indicator derivat din unul din mai multe teste standardizate, concepute pentru a evalua nivelul de inteligență al indivizilor. Astfel, cercetările celor doi psihologi au condus la concluzia că un IQ ridicat nu garantează producții creatoare, iar un IQ prea mic frânează creativitatea. S-a stabilit că nivelul optimal pentru creativitatea științifică este de 110, iar pentru domeniul artistic IQ-ul optimal este cuprins între 95 și 100.

Abordările transdisciplinare specifice activităților extracurriculare alungă monotonia rigidă și formală a disciplinelor tradiționaliste, care delimitează strict și abrupt conținuturi informaționale, oferind elevului posibilitatea de a avea experiențe de învățare nefragmentate, care transcend cadrul limitat, disciplinar, având activități cu adevărat formative, complexe,

Tehnologiile Web 2.0 sunt mecanisme de sprijin pentru pregătirea și realizarea materialelor didactice, evaluarea și analizarea evoluției elevilor, realizarea prezentărilor formative și informative, realizarea orarului

și a calendarului de activități, dezvoltarea de proiecte în colaborare, multe dintre acestea fiind centrate pe elev. Web 2.0 se bazează pe încredere, pe dorința oamenilor de a conversa, pe aplicațiile Open Source. Pentru a putea obține beneficii maxime în cadrul procesului educațional, profesorul trebuie atât să cunoască, să se familiarizeze cât și să fie capabil să exploateze aplicațiile, serviciile și tehnologiile Web 2.0. Fie că este vorba de wiki-uri, bloguri sau rețele sociale, motoare de căutare specializate etc, toate pot fi extrem de utile dascălilor în procesul de instruire a elevilor. Problema utilizării acestor instrumente de către profesori în procesul educațional este dată de lipsa timpului necesar pentru instruire, cât și pentru conceperea și pregătirea materialelor. Un wiki este o colecție de pagini web proiectate astfel încât să asigure posibilitatea de a accesa și modifica în conținutul existent, precum și de a crea un conținut nou, utilizând un limbaj de marcare simplificat, conform Wikipedia. Wiki este un instrument Web de tip colaborativ care dă posibilitatea unui grup să dezbată diverse teme folosind instrumente din spațiul web. Ceea ce face din wiki un instrument unic este posibilitatea ca mai mulți utilizatori să vadă și să editeze într-un mod colaborativ, în același „loc”. Majoritatea wiki-urilor corespund definiției de instrumente „open source” – metode de dezvoltare de software care permite accesul pentru inspectare, ajustare, inserare la codul sursă a unei aplicații. Principiul după care funcționează dezvoltarea conținuturilor este: cu cât sunt mai mulți utilizatori care citesc și editează un document, cu atât cresc șansele ca erorile apărute în document să fie observate și corectate.

Exemple de bună practică – activități extracurriculare realizate și desfășurate cu succes în activitatea extracurriculară din școala noastră sunt:

1. Proiectul transdisciplinar „Litere și cifre în oglindă – personalități interculturale” a avut ca motto celebrul citatul al lui Ion Barbu - *“Matematicile pun în joc puteri sufletești care nu sunt cu mult diferite de cele solicitate de poezie și de arte.”*, a fost primit cu entuziasm și interes de elevii școlii noastre în anul școlar trecut, dovadă fiind numărul mare de participanți și prezentările interesante, creative și foarte bine minuțios documentate ale elevilor.

Justificarea proiectului: abordările inter- și transdisciplinare realizează imagini cât mai complete ale diverselor teme/realități abordate și concură la formarea unei personalități complete a elevilor.

Grupul țintă a fost constituit din elevii din clasele X-XI ai școlii noastre, iar resursa umană implicată a fost reprezentată de trei cadre didactice - de matematică, limba și literatura română și informatică.

Obiectivele proiectului: capacitatea de a putea selecta o temă, în funcție de propriile preferințe, înclinații, abilități și posibilități de manifestare cultivarea perseverenței în a finaliza un proiect extracurricular cu caracter interdisciplinar capacitatea de a structura idei și informații într-o lucrare cu conținut unitar.

Rezultatele estimate: elevii vor elabora prezentări ale unor studii individuale sau realizate pe grupe, care să ilustreze întrepătrunderea a două domenii aparent diferite – literatura și matematica, care realizează modalități noi de a cunoaște realități complexe. Elevii vor utiliza în expunerile lor cunoștințe dobândite la tehnologia informației și a comunicării.

Monitorizarea și evaluarea proiectului a fost realizată de numărul mare de participanți și calitatea materialelor realizate de aceștia, noutatea informațiilor prezentate, impactul prezentărilor facute și modalitatea de prezentare aleasă.

Proiectul transdisciplinar „Ziua Dragobetelui versus Valentine’s Day” a avut ca motto citatul celebrului William Shakespeare - “Când dragostea vorbește, vocile tuturor zeilor par a fi adormite în armonia raiului.”, s-a desfășurat în luna februarie, între cele două sărbători vizate a fi marcate prin acest eveniment și a fost o activitate extracurriculară primită cu deosebit interes și curiozitate de elevi, dovadă fiind numărul mare de participanți și materialele realizate de aceștia.

Justificarea activității extracurriculare făcea referire la abordările inter- și transdisciplinare ale datinilor și obiceiurilor românești ocazionate de sărbătoarea Dragobetelui, respectiv modalitățile de aniversare a Sfântului Valentin reprezintă momente în care elevii își însușesc cunoștințe într-un mod informal, pe fondul unor emoții pozitive.

Grupul țintă a fost constituit de elevii claselor IX-XII, iar resursa umană implicată a cuprins psihologul școlar și cadre didactice de limba și literatura română, religie și istorie.

Obiectivele activității extracurriculare au fost:

- Elevii își vor însuși cunoștințe legate de datinilor și obiceiurilor românești ocazionate de sărbătoarea Dragobetelui
  - Elevii vor acumula cunoștințe legate de originile și modalitățile de sărbătorire a Zilei Sfântului Valentin
  - Elevii își vor exercita creativitatea pentru realizarea unor creații proprii care să exprime sentimente de dragoste
- Planul de activități presupunea:

- promovarea activității printre elevii din clasele IX-XII din școala noastră
- organizarea activității în după-amiaza zilei de 20 februarie
- prezentarea materialelor realizate de elevi
- premiera tuturor participanților la activitatea extracurriculară

Rezultatele estimate au fost ca elevii vor elabora materiale prin care vor transmite idei și sentimente legate de cele două sărbători ale dragostei, iar monitorizarea și evaluarea activităților a fost făcută de materialele realizate de elevi - originalitatea lor și maniera cât mai creativă de a transmite idei și sentimente într-un mod neconvențional.

Aceste tipuri de activități extracurriculare tind să echilibreze modul de abordare a formării personalității elevului din secolul XXI, respectând tendința accentului formativ, nu informativ. Educația depășește limitele exigențelor și valorilor naționale și tinde spre universalitate, spre patrimoniul valoric comun al umanității. Un curriculum unitar nu mai poate răspunde singur diversității umane, iar dezideratul educației permanente tinde să devină o realitate de necontestat.

Astfel, fără a nega importanța educației de tip curricular, devine tot mai evident faptul că educația extracurriculară, adică cea realizată dincolo de procesul de învățământ, își are rolul și locul bine stabilit în formarea personalității tinerilor. În școala contemporană eficiența educației depinde de gradul în care se pregătește elevul pentru participarea la dezvoltarea de sine și de măsura în care reușește să pună bazele formării personalității copiilor. În acest cadru, învățământul are misiunea de a-i forma pe copii sub aspect psihointelectual, fizic și socioafectiv, pentru o cât mai ușoară integrare socială.

Complexitatea finalităților educaționale impune îmbinarea activităților curriculare cu cele extracurriculare, iar parteneriatul educațional, ca set de intervenție complementară, apare ca o necesitate.

Studiu privitor la strategia și planul de marketing pentru o societate comercială

prof. ec. Saizescu Cristina-Alexandra
Colegiul Tehnic „Regele Ferdinand I” Timișoara

Politica de marketing reflectă concepția organizației cu privire la evoluția activității sale, opțiunile ei de ansamblu, principiile și normele ce o călăuzesc, precum și acțiunile concrete prin care se asigură valorificarea potențialului său corespunzător cerințelor pieții. Se exprimă printr-un ansamblu unitar și coerent de: strategii, tactici și programe specifice de acțiune, care-i asigură viziunea, pentru o anumită perioadă de timp și transpunerea în practică a orientărilor generale, a opțiunilor și a elementelor ce le definesc.

În politica de marketing, strategia deține locul central, pentru că derivă din obiectivele organizației, indicând direcția generală a activității, iar tactica trebuie să se sincronizeze cu strategia, să se înscrie pe linia ei, să găsească permanent mijloacele și formele cele mai potrivite, pentru ca în final să se regleze acordul între necesitățile consumatorului și posibilitățile organizației. Planului de marketing are ca scop să sintetizeze măsurile intenționate a fi întreprinse de organizație în vederea pregătirii pieței pentru serviciile sau produsele companiei.

Societatea comercială pentru care este întocmit următorul studiu este o editură și imprimărie - „X Press”

S.R.L., a cărei activitate pe piața tipografiilor private din Timișoara se desfășoară de 5 ani. Societatea comercială produce și comercializează cărți - inclusiv conceperea și realizarea computerizată a copertilor, broșuri, pliante, calendare, agende, cărți de vizită, coli cu antet, afișe, cataloage, condici, mape, tipizate -chitanțiere, facturieri, precum și formulare, etichete, ambalaje din hârtie și carton are ca și clienți persoane fizice și firme mici. În martie 2011, firma a achiziționat un tipar de calitate superioară în sistem offset policromie.

Avantajul concurențial al firmei îl reprezintă abordarea flexibilă, personalizată, creativă și promptă a produselor tipărite și a creațiilor realizate computerizat.

Obiectivul propus pentru anul calendaristic 2012 ale editurii și imprimeriei „X Press” este creșterea cu 25% a mai mult față de 2011 a valorii achizițiilor clienților cu care am mai avut contracte cu o vechime de de minim doi ani.

Campanie de fidelizare a clienților cu care s-au derulat contracte avantajoase în ultimii 2 ani se va derula sub sloganul „Înfrunțați 2012 tot împreună cu noi!”. Toți clienții din baza de date ai firmei care corespund acestui criteriu sunt înștiințați on-line și apoi telefonic din timp – din noiembrie 2011, despre această campanie de fidelizare.

Modalitatea de fidelizare cuprinde o strategie, care presupune realizarea următoarelor activități:

- realizarea de oferte promoționale - începând cu luna noiembrie 2011, pentru a fi cuprinse din timp (și încheiate contracte ferme) în planul de buget anul pentru anul 2012 – realizarea de calendare de perete și de birou cu inserții fotografice din viața fiecărei firme (selectate de fiecare manager în parte, poze cu mesaje specifice culturii firmelor respective, care să constituie cadouri de Crăciun pentru angajați din partea firmei), agende cu inscripționarea pe copertă a numelor managerilor și a angajaților indicați/selectați de conducere, care să cuprindă în interior și alte informații decât cele standard – telefoanele utile fiecărui angajat (secretara managerului general, portarul, șoferul, etc.). Alte eventuale componente ale ofertei promoționale, care se pot oferi pe parcursul anului calendaristic 2012 sunt: identificarea de noi situații/ocazii de utilizare a produselor firmei: de 1 aprilie - oferte de pachete de cărți de joc cu diverse figuri sau poze selectate de managerii firmelor-cliente, de 8 Martie - cărți cu file albe cu titlul „Ce știi bărbății despre femei” sau „Toate rețetele culinare la care mă pricep”, etc. și 14 februarie - reviste cu tiraje mici, tip articol-surpriză.

- crearea unui nou circuit de distribuție direct la locul de consum, fără firme de curierat, realizând astfel a abordare mai personală a clienților.

- comunicarea virtuală a campaniei „Înfrunțați 2012 tot împreună cu noi!” – prin mail sau având posibilitatea de a accesa site-ul firmei, înzestrat cu o interfață prietenoasă, combinată cu abordarea personală

ulterioară a managerilor firmelor de către agenții tipografiei.

Deciziile și activitățile aferente mixului de marketing sunt sintetizate în următorul tabel:

Variabilele mixului de marketing	Deciziile și activitățile proiectate
Produs	Eliminarea din oferta firmei a produselor care nu satisfac cerințele consumatorilor, conform raportărilor din anul 2011.
	Toate mesajele utilizate pentru tipărituri să aibe mesaj vizual penetrant și optimist. Abordarea cât mai personalizată a clienților, pentru fidelizarea lor prin realizarea de calendare cu imagini din viața firmelor-cliente și agende cu numele angajaților inscripționat pe ele.
Distribuție	Minimizarea costurilor totale de distribuție prin comunicarea directă cu clienții și utilizarea canalelor virtuale de comunicare/expunere a ofertelor de preț (site și magazin virtual creat și întreținut de un angajat al firmei, care se realizează și design-ul computerizat al copertilor de cărți – expert în domeniul IT).
Promovare	Realizarea ofertării on-line.
	Optimizarea metodelor de transport (logistică).
	Participarea la târgurile de tipărituri și la alte evenimente de acest tip.
	Crearea și întreținerea site-ului firmei.
	Selectarea clienților (după criteriul fidelității de minim 2 ani) și realizarea de oferte promoționale pentru aceștia.
Preț	Analizarea prețurilor concurenților pentru produse similare.
	Stabilirea clară în contracte a condițiilor și termenilor de vânzare a produselor.
	Realizarea de reduceri pentru clienții vechi (>2 ani), pentru mărirea rulajului de produse comandate și sporirea valorii comenzilor ferme.

Bugetul implicat pentru derularea strategiei de fidelizare a clienților pentru anul calendaristic 2012 va fi întocmit de departamentul de contabilitate al firmei și va cuprinde următoarele elemente generatoare de venituri sau costuri: informarea asupra ofertei promoționale și

ofertei de produse a firmei pentru anul 2012 - mail-uri, telefoane, deplasări directe a agenților, întreținerea site-ului imprimeriei, realizarea produselor cuprinse în oferta promoțională, excluderea firmelor de curierat din circuitul de distribuție al produselor firmei, salarizarea angajaților, cheltuieli indirecte - curent, hârtie, cerneală, internet, benzină, tichete de parcare, ș.a., respectiv profitul realizat în urma încheierii contractelor cu firmele vizate de campanie.

Studiu privind exemple de conținuturi cu caracter interdisciplinar

prof. ec. Saizescu Cristina-Alexandra,
Colegiul Tehnic „Regele Ferdinand I” Timișoara

Ritmul alert al succesiunii evenimentelor și evoluția accelerată a informațiilor din domeniul tehnic în secolul XXI impune o abordare corespunzătoare a procesului instructiv-educativ desfășurat în școli, imprimând o atitudine îndreptată spre aplicabilitatea în practică a disciplinelor realiste. O astfel de abordare, care poate surprinde esențialul într-un mod cât mai complex, facilitând elevilor formarea unor imagini unitare asupra realității și dezvoltarea unei gândiri integratoare se face desfășurând activități interdisciplinare și transdisciplinare.

Interdisciplinaritatea constituie un alt mod de abordare a activității didactice, mai apropiat de experiențele reale ale elevilor, de nevoile lor de cunoaștere. Astfel, interdisciplinaritatea aduce în procesul instructiv-educativ o manieră inovatoare abordare și un plus de eficiență.

Lecția reprezintă cea mai utilizată manieră de tratare interdisciplinară a unei teme, dar acest lucru depinde în mare măsură de măiestria și capacitățile profesorului, de conștiințiozitatea cu care acesta se supune formării sale continue și este la zi cu noutățile din diferite domenii ale cunoașterii. Legăturile interdisciplinare care se pot realiza pot fi spontane – create din necesitatea de moment de a explica un fenomen, o noțiune, o proprietate, sau pot fi planificate și pot fi legate prin definirea unor concepte de utilizare a unor metode și instrumente noi.

Asocierile interdisciplinare cele mai frecvent utilizate în activitățile formale în activitățile cu elevii și cel mai ușor de realizat sunt în cadrul aceleiași arii curriculare, spre exemplu matematică-fizică, matematică-chimie, matematică-economie, matematică-biologie, fizică-chimie, chimie-biologie.

Pentru anumite profile, asocierea interdisciplinară matematică-economie pentru orele de curriculum la decizia școlii este o opțiune deosebit de potrivită pentru predarea-învățarea unor noțiuni deosebit de utile în formarea elevilor – economia abordând situațiile concrete ale unor fenomene, iar matematica

aducând rigurozitate în studiul realizat prin instrumentele științifice implicate, oferind și varianta mai puțin teoretică de utilizare a noțiunilor matematice.

Competențele care pot fi dezvoltate prin activități interdisciplinare de acest tip utilizează noțiuni matematice cuprinse în trunchiul comun al disciplinei, care nu depășesc nivelul ciclului inferior al liceului, dar relevanța și interpretarea lor din punct de vedere economic este deosebit de utilă pentru formarea gândirii viitorului specialist al unei organizații – întreprindere de producție, firmă de consultanță în agricultură și/sau industrie, asociație de prestări servicii în domeniul contabilității și altele.

Competențele pe care le poate forma o astfel de activitate interdisciplinară formativă se referă la conținuturi de modelare matematică și anume – de optimizare a investițiilor în utilaje ale unei firme, a dezvoltării economiei în profilul local și a optimizării activităților de transport ale unei organizații prin diferite metode. Aceste competențe pot fi astfel formulate: capacitatea de a putea modela matematic o situație concretă de investiție în utilaje a unei firme și de a o optimiza, capacitatea de a modela matematic o situație concretă în domeniul transporturilor și de a o optimiza, capacitatea de a studia modelul matematic de dezvoltare economică în profilul local al orașului/comunei, de a formula estimări și eventuale producții referitoare la această evoluție.

Exemple de conținuturi care pot compune astfel de activități didactice interdisciplinare, grupate pe teme se pot astfel expune:

1. Optimizarea activităților de transport

Două fabrici de conserve F_i unde $i = (1,2)$, aprovizionează trei unități comerciale engros C_j unde $j = (1, 2, 3)$ și plătește transportul pe unitatea de conservă, astfel: de la F_1 la cele trei unități comerciale cu 200, 250, 300 lei, iar de la F_2 la cele trei centre cu 400, 200 și 100 lei.

În fabrica F_1 se realizează 40% din întreaga cantitate, iar în F_2 60%. Conform necesităților, unitățile comerciale C_j absorb 20%, 30%, 50% din producția de conserve.

Se cere să se găsească un plan de repartitie a produsului fabricat în F_i unde $i = (1,2)$, astfel încât costul total de transport să fie minim.

Pentru rezolvare se formează în prealabil planul de transport conform datelor din problemă.

Grafic, planul de transport poate arăta ca în figura următoare:

Legendă:

F – reprezintă fabrica

C – reprezintă centrul engros

În continuare, se notează cu X_{ij} cantitatea de produs transportată de la F_1, F_2 la cele trei centre. Ținând seama de restricțiile problemei se poate scrie următorul sistem de ecuații:

$$X_{11} + X_{12} + X_{13} = 40$$

$$X_{21} + X_{22} + X_{23} = 60$$

$$X_{11} + X_{21} = 20$$

$$X_{12} + X_{22} = 30$$

$$X_{13} + X_{23} = 50$$

X_{ij}

$$0 \quad (i = 1,2 ; j = 1,2,3)$$

Se ia în considerare că întreaga cantitate de conserve produsă în cele două fabrici F_1, F_2 este transportată la cele trei centre (C_1, C_2, C_3).

Funcția de eficiență, care reprezintă costul total al transportului este:

$$f(\min) = 200X_{11} + 250X_{12} + 300X_{13} + 400X_{21} + 200X_{22} + 100X_{23}$$

Din sistemul de egalități se pot exprima necunoscutele X_{ij} , în funcție de X_{11} și X_{12} , astfel:

$$X_{21} = 20 - X_{11}$$

$$X_{22} = 30 - X_{12}$$

$$X_{13} = 40 - X_{11} - X_{12}$$

$$X_{23} = 60 - (30 - X_{12}) - (20 - X_{11}) = 10 + X_{12} + X_{11}$$

Cu aceste valori, funcția de eficiență $f(\min)$ devine:

$$f(\min) = -400X_{11} - 150X_{12} + 26000$$

Dacă se notează $X = X_{11}$ și $Y = X_{12}$ și ținând seama de condiția de nenegativitate ($X_{ij} \geq 0$) vom obține:

$$\begin{array}{rcl} 40 - X - Y & \geq & 0 \\ 20 - X & \geq & 0 \\ 30 - Y & \geq & 0 \\ X + Y + 10 & \geq & 0 \\ X & \geq & 0 ; Y & \geq & 0 \end{array} \quad \text{sau} \quad \begin{array}{rcl} X + Y - 40 & \leq & 0 \\ X & \leq & 20 \\ Y & \leq & 30 \\ X + Y + 10 & \geq & 0 \end{array}$$

S-a ajuns astfel la o problemă cu două necunoscute.

Pentru reprezentarea grafică se stabilesc dreptele :

$$(D1): x + y - 40 = 0, (D2): x + y + 10 = 0$$

$$(D3): x = 20 \quad (D4): y = 30$$

y

B

Funcția de eficiență se poate scrie sub forma:
unde

Coordonatele punctului B fac minimă funcția
obiectiv B(20,20).

Soluția problemei prevede următorul plan de
transport:

C_i	C1	C2	C3
F1	20	20	-
F2	-	10	50

Rezultă că fabrică F1 trebuie să trimită cantitatea
în mod egal la centrele C1 și C2, iar F2 va trimite
produsele numai la centrele C2 și C3.

Funcția de eficiență va fi :
 $f(\min) =$

2. Model de optimizare a investițiilor în utilaje

În vederea reutilării cu utilaje performante,
consiliul de administrație al unei unități economice
agroalimentare dispune de suma de 240.000 lei și are de
ales două tipuri de linii de mașini pentru prelucrarea
legumelor, A și B, care, pentru montarea lor sunt necesari
100 de specialiști de o anumită calificare și 50 specialiști
de o altă calificare.

Montarea unei mașini de tipul A necesită 20.000
lei și 10 specialiști din prima calificare și un specialist din
a doua calificare, iar pentru mașinile de tipul B sunt
necesari 30.000 lei, un specialist din prima categorie și 10
specialiști din a doua categorie.

Cunoscându-se că mașina de tipul B aduce o
economie de odată și jumătate ori cât una de tipul A, să se
determine numărul de mașini de fiecare tip ce se pot
comanda, astfel încât economiile pe care le vor aduce să
fie cât mai mari.

Pentru rezolvare se notează cu x și y numărul de
mașini de tipul A, respectiv B ce se pot comanda și cu f
economii totale pe care le pot aduce mașinile A și B.

Tinând seama de restricțiile problemei se poate
scrie :

$$20000x + 30000y \leq 240000$$

$$\begin{aligned} 10x + y &\leq 100 \\ x + 10y &\leq 50 \\ x \geq 0; y &\geq 0 \end{aligned}$$

Dacă se notează cu « a » economiile aduse de o mașină
de tipul A, funcția de maximizare va fi :

$$f(\max) = ax + 1,5 ay$$

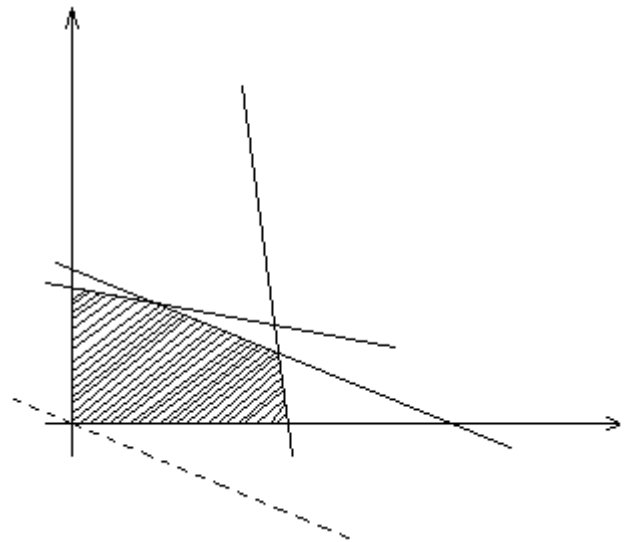
Reprezentarea grafică a dreptelor inegalităților este dată
de următoarele relații:

Funcția de eficiență (de optimizare) se poate scrie
astfel:

Reprezentarea grafică a dreptei (do) este dată de relația:
Se determină coordonatele B, C prin rezolvarea
sistemului:

$$\begin{aligned} 2x + 3y &= 24 \\ 10x + y &= 100 \end{aligned} \quad \text{sau } B ()$$

$$\begin{aligned} 2x + 3y &= 24 \\ x + 10y &= 50 \end{aligned} \quad \text{sau } C ()$$

Funcția f devine maximă pentru toate punctele
de pe segmentul BC. Avem $2x + 3y = 24$ sau $x + 1,5 = 12$.
Deoarece au fost determinate coordonatele lui BC și
pentru că x și y să fie numere întregi între și nu există
decât trei numere întregi pentru y .

$$(BC): 2x + 3y = 24; (BC): 2, 3, 4$$

Pentru aceste valori ale lui y se calculează valorile corespunzătoare ale lui x , astfel:

y	2	3	4
x	9	6	

$$2x = 24 - 6 = 18$$

$$2x = 24 - 9 = 15$$

$$2x = 2$$

Problema are două soluții: $x=9$; $y=2$ sau $x=6$; $y=4$

Între cele două variante se va face o alegere ținând seama de costuri.

Este de remarcat cât de oportună și complexă este această abordare interdisciplinară- matematico-economică a unor teme deosebit de actuale de studiat pentru elevii liceelor cu profil tehnic.

ELEVII CU TULBURĂRI DE ÎNVĂȚARE - STUDIU -

Inst. VLASE ADRIANA
ȘC. CU CLS. I-VIII NR. 12 TIMIȘOARA

Nu toți copiii au o dezvoltare corespunzătoare cu nivelul vârstei. Sunt și copiii cu un nivel mai înalt sau mai scăzut al dezvoltării în conformitate cu etatea cronologică. Multe dintre aceste cazuri se pot ivi pe parcursul evoluției ontogenetice, unele pot apărea și pot fi depistate încă de la naștere, iar altele sunt dobândite. De cele mai multe ori, intrarea copilului în școală, solicitarea complexă ce decurge din activitatea de acolo, poate reprezenta momentul depistării unor probleme care, până atunci, au fost ignorate.

Indiferent de situațiile care au dus la apariția acestor probleme, considerăm necesară lămurirea câtorva aspecte distinctive, mai ales că, după cum se va vedea, ponderea copiilor cu nevoi speciale este în creștere în fiecare grădiniță, în fiecare școală, cadrele didactice se vor întâlni cu asemenea subiecți și vor trebui să aibă însușite noțiunile elementare de psihopedagogie specială, mai ales că situațiile care rezultă din munca desfășurată cu copiii cu nevoi speciale ridică și un șir de probleme asociate, implicând familia, colegii și societatea, iar munca în echipă este decisivă pentru succesul integrării sociale.

„Diagnosticarea” sau „etichetarea” acestor fenomene sau comportamente ca fiind „normale” ori „anormale” depinde de natura normelor sociale, de gradul de toleranță al societății respective, ca și de pericolul actual sau potențial pe care îl prezintă devianța pentru stabilitatea vieții sociale.

Evoluția societății, ritmul intens al transformărilor din toate domeniile, impun ca nivelul cerințelor la care o persoană trebuie să facă față pentru a-și exercita propriile drepturi și responsabilități ce decurg din acestea., pentru a se adapta în parametri optimi, să fie din ce în ce mai crescut.

Școala, prin modul de organizare a procesului instructiv-educativ contribuie la formarea și dezvoltarea unor abilități, capacități, la copil. Actul de predare-învățare vizează, în esență, trei arii fundamentale: de dezvoltare sau de instruire, de recreare și corectivă.

Prima arie vizează învățarea sistematică a cunoștințelor și i se acordă, la nivelul curriculumului cea mai mare atenție, prin ponderea pe care o ocupă. Ea se bazează pe diagnoza nevoilor de învățare și se adresează tuturor elevilor, indiferent de nivelul de performanță la care aceștia. Cea de-a doua arie, de recreare, vizează aplicarea cunoștințelor, informațiilor dobândite în noi contexte în vederea îmbogățirii lor. Cea de-a treia arie, bazată pe ideea de unicitate a personalității fiecărui elev, impune ca profesorul, cadrul didactic să reia o serie de informații, cunoștințe anterior predate, în vederea corectării acurateței lor, ajustării la o serie de situații date.

Obiective.

Intervenții psihopedagogice individualizate vizând optimizarea adaptării sociale și școlare a copiilor cu tulburari de învățare

Valorificarea optimă a potențialului existent prin orientarea spre activități adecvate (consiliere vocațională, orientare școlară și profesională)

Abiltarea metodologică a cadrelor didactice în specificul activității cu acești copii

Asistarea părinților în vederea optimizării relaționării cu copilul cu tulburari de învățare

Tot mai frecvent, la nivelul literaturii de specialitate, se vorbește de o categorie aparte de elevi, și anume, de elevii cu tulburări de învățare. Aceștia sunt adeseori denumiți „copii cu tulburări de învățare”, „elevi cu deficiențe de învățare, sau „elevi cu dificultăți de învățare”.

Depistarea particularităților vieții psihice ale acestor categorii de elevi constituie un domeniu nou de cercetare, domeniu de care sunt interesați medici, psihologi, pedagogi, psiho-pedagogi.

Rezultatele obținute de la începutul anilor '60 și până în prezent au permis definirea tulburărilor de învățare și evidențierea elementelor sale de specificitate.

În S.U.A., circulă trei definiții mai importante :

Definiția din Legea educației din 1990, cuprindere la persoanele cu deficiență,

Definiția promovată de Comitetul Național pentru Deficiențe de învățare;

Definiția promovată de Comitetul Interguvernamental pentru Deficiențe de învățare.

Definirea tulburărilor de învățare se face după patru criterii fundamentale:

a. individul prezintă o tulburare, într-unui sau mai multe procese psihice de bază. Procesele psihice vizate sunt: cele cognitive - memoria, percepția auditivă și vizuală, limbajul oral și gândirea;

b. individul prezintă dificultăți de învățare în domeniile emisiei și recepției limbajului oral și scris-citit, în recunoașterea și înțelegerea cuvintelor și a matematicii:

c problemele individului nu sunt determinate de deficiențe de vâz, auz, motorii, mintale, tulburări emoționale, ci de condiții economice, culturale și de mediu defavorabile;

d. există diferențe serioase între potențialul de învățare aparent și nivelul redus al achizițiilor sale; altfel spus, nivelul achizițiilor se află sub cel al potențialului de învățare.

Comitetul Național pentru Deficiențe de învățare face o serie de aprecieri cu privire la tulburările de învățare: deficiențele de învățare sunt o categorie eterogenă de deficiențe, indivizii posedând o serie de comportamente și caracteristici specifice; problema aparține caracteristicilor intrinseci ale individului; problema este cauzată de disfuncționarea sistemului nervos central; deficiențele de învățare pot apărea asociate cu alte categorii de deficiențe, în special cu tulburări emoționale.

Comitetul Interguvernamental pentru Deficiențele de învățare precizează :

*copilul poate avea dificultăți legate de ascultare, vorbire, citire, scriere, înțelegere și formarea de deprinderi matematice și sociale;

* deficiențele sunt cauzate de tulburarea funcțiilor creierului;

* deficiențele de învățare pot fi cauzate în anumite condiții de influențele sociale și de deficitele de atenție ale persoanei.

Principalele tulburări întâlnite la elevii cu deficiențe de învățare sunt

1. deficiențe de atenție;
2. deficiențe de motricitate generală și fina cu dificultăți de coordonare spațială a motricității fine și, în general, cu un nivel sărac al actelor motorii;
3. dificultăți în prelucrarea informațiilor perceptiv vizuale și auditive;
4. lipsuri în dezvoltarea unor strategii cognitive de învățare;
5. tulburări ale limbajului oral, legate de recepție, nedeveloparea vocabularului, slaba componentă lingvistică și prezența deficiențelor de Hmbaj;
- 6 dificultăți de citire; dificultăți de scriere;
8. dificultăți în realizarea activităților matematice;
9. tulburări de comportament social, determinate de nivelul foarte scăzut al formării deprinderilor sociale.

Recuperarea elevilor cu tulburări de învățare este un proces deosebit de complex, bazat pe câteva principii:

- 1.. Recompensarea elevilor care încearcă.
2. Evitarea recompensării comportamentelor indezirabile.
3. Evitarea pedepselor.
4. Promovarea spiritului de echipă.
- 5 Încurajarea regulilor prin care se mențin comportamentele dezirabile.
6. Valorificarea motivului activității mai mult decât jocul motivelor,

7. Oferirea elevilor a unei definiții realiste a „succesului” și a „eșecului”.

Structura programelor de intervenție destinate recuperării elevilor cu deficiențe de învățare cuprinde obiective legate de:

* sprijinirea elevilor în a-și compensa deficiențele prin antrenarea capacităților și deprinderilor bine dezvoltate,

* modificarea curricu'ară pentru acești elevi, astfel încât aceasta să le ofere posibilitatea de a obține performanțe superioare;

* constituirea unui mediu stimulator, care să le educe creativitatea și să le dezvolte capacitățile intelectuale.

Elaborarea unui program de recuperare educațională se face prin cunoașterea potențialului de învățare, pe de o parte, iar pe de alta, prin cunoașterea ritmului individual de învățare.

Evaluarea în cadrul programului de recuperare trebuie să se facă pe baza nivelelor de progres realizate de către subiect la sfârșitul unei sarcini de învățare.

Definim „nivelul de progres” ca acel nivel caracterizat prin capacități, abilități etc. și evidențiat prin obținerea unei performanțe din partea elevului, performanță comparativă cu cea anterioară sarcinii de învățare.

Direcțiile de realizare a unui program de recuperare educațională a elevilor cu tulburări de învățare sunt: comportamentală, de comunicare, de coordonare și transfer. Fiecare sarcină este gândită gradual pe principiul de la simplu la complex.

Aria comportamentală a programului cuprinde sarcini de învățare propriu-zise propuse de cadrul didactic, cu obiectivele specifice fiecărei discipline vizate, cu indicații metodice (acolo unde este cazul). Aria de comunicare cuprinde elemente de învățare socială și morală, prin utilizarea informațiilor dobândite, dar prin aplicarea lor în cadrul unor activități concepute la nivelul clasei, astfel că fiecare elev va executa o sarcină specifică, iar rezultatul final depinde de rezultatul colectivului, grupului sau a întregii clase implicate. Aria de coordonare și transfer vizează stabilitatea comportamentelor nou formate, transferul lor în alte arii decât cele în care au fost însușite.

Realizarea unui program de recuperare educațională a elevilor cu tulburări de învățare presupune din partea cadrului didactic rigoare științifică, multă răbdare, tact pedagogic, imaginație în crearea materialelor didactice auxiliare. Obținerea unor progrese depinde și de modul în care copilului, elevului cu tulburări de învățare i-a fost câștigată încrederea din partea cadrului didactic.

Indivizii umani, modele unice, prezintă numeroase cazuri care nu se încadrează în normă, fie că se află sub standardele cerute, fie că le depășesc în anumite domenii.

Concluzii. Abaterile de la normal pot să fie doar într-un anumit domeniu, dar cu influențe covârșitoare asupra întregului destin al subiectului. Este

necesară descoperirea din timp a cauzele reale ale apariției dificultăților în învățare, în scopul de a se găsi mijloacele cele mai potrivite pentru integrarea socială, în limitele permise de deficiență, respectiv de handicap. Recuperarea trebuie să vizeze toate cele trei laturi (biologică, psihică și socială), iar scopul final se va subordona întru totul integrării copilului în societate. Munca de recuperare cu copiii cu nevoi speciale trebuie realizată sub îndrumarea specialistului, dar executată de întreaga echipă. Realizările tehnice excepționale ale ultimilor ani trebuie să vină în ajutorul recuperării copiilor cu CES, dar și al creșterii performanțelor celor supradotați.

Rolul familiei rămâne extrem de important, acceptarea situației și căutarea perseverentă a celor mai realiste soluții, precum și crearea unei atmosfere de calm și bunăvoință constituie condiții subânțeluse ale reușitei.

BIBLIOGRAFIE

1. Popovici D.V.- „ Elevii cu tulburări de învățare” în „Educația integrată a copiilor cu handicap”, UNICEF România, noiembrie, 1998’
2. Ghergut A.- „ Sinteze de psihopedagogie speciala”, Polirom, Bucuresti, 2005;
3. Schwartz Gh. - „ Fundamentele psihologiei speciale”, Editura Universitatii Aurel Vlaicu, Arad, 2009;
4. Schwartz Gh, Kelemen G., Moldovan O. - „ Psihologia copilului” Editura Universitatii Aurel Vlaicu, Arad, 2010;

PSIHOLOGIA COPILULUI CU DEFICIENȚE COPILUL CU SINDROM ADHD

Institutor Brătescu Mădălina
Liceu cu Program Sportiv „ Banatul” Timișoara

Realitatea și dinamica vieții sociale, economice și culturale, precum și noile provocări ale lumii contemporane au impus ample schimbări în proiectarea și implementarea politicilor și strategiilor educaționale din majoritatea statelor lumii. Pe fondul acestor schimbări, problematica integrării școlare a copiilor cu CES sau proveniți din medii socioculturale precare a devenit un domeniu prioritar de acțiune în contextul promovării principiilor educației pentru toți și al normalizării vieții persoanelor cu cerințe speciale.

Elevii cu nevoi speciale de învățare sunt elevii identificați ca având o dizabilitate care îi împiedică să învețe în mod normal și care le afectează performanțele școlare, necesitând metode speciale și servicii conexe. Dizabilitatea de învățare descrie o deficiență neurologică și un set de condiții care afectează capacitatea de a primi, procesa, reține, răspunde sau produce informații.

ADHD este sindromul deficitului de atenție cu hiperactivitate. Este o condiție neurologică ce implică

probleme cu lipsa atenției și hiperactivitatea-impulsivitatea, care sunt inconsistente cu nivelul de dezvoltare specific vârstei copilului. Abrevierea ADHD se utilizează în general pentru toate tipurile acestui sindrom:

- tipul predominant neatent (care nu manifestă hiperactivitate);
- tipul predominant hiperactiv sau impulsiv (în care se încadrează cei care nu manifestă pregnant lipsa atenției);
- tipul combinat (cel mai comun tip al acestui sindrom, care manifestă toate simptomele care definesc ADHD: lipsa atenției și a puterii de concentrare, hiperactivitatea și impulsivitatea).

Un caz concret de copil cu sindrom ADHD este cel al elevei Mihnea Ioana, clasa a III a. Am observat că acest copil este un copil cu probleme înainte de a începe anul școlar, în perioada testelor sportive pentru admiterea în clasa I, zile în care copilul s-a făcut remarcat prin manifestarea unor elemente specifice sindromului ADHD: întâmpina dificultăți în organizarea sarcinilor și a activităților, era distrasă de stimuli externi marginali, se comporta deseori ca și cum ar fi „ propulsată de un motor”, întrerupea sau se băga între alții.

Lucrurile s-au agravat după intrarea în clasa I, când fetița manifesta pregnant dificultăți în a sta cuminte în bancă și a realiza sarcinile date, era agitată, impulsivă, neatentă. De asemenea, hiperactivitatea a fost un factor care o determina să renunțe ușor la ceea ce avea de făcut. Totodată, capacitatea scăzută de menținere a atenției era un factor evident de regres școlar.

Era evident faptul că activitatea de învățare trebuia să fie cât mai interesantă, se impunea o educație diferențiată, implicarea activă a imaginației elevei în ceea ce învețe, evitând și eliminând plictiseala, lecțiile trebuiau bine planificate iar pauzele organizate ca segmente de timp în care copilul se relaxa, dar era și curioasă să afle în ce activități va fi implicată la reluarea activității.

Am așezat-o pe Ioana în prima bancă, aproape de catedră și, în același timp, în apropierea unor elevi care manifestă constant un comportament model, evitând astfel așezarea ei în apropierea unor surse de distragere a atenției. Totodată, construirea unor relații pozitive cu toți elevii, un climat prietenos bazat pe respectul mutual și colaborare au constituit elemente esențiale pentru ajutorul unei încadrări și desfășurări unei activități școlare normale. Am urmărit ca sarcinile de lucru să fie clar exprimate, având o limită de timp clară, scopurile și obiectivele fiind și ele explicite, sancțiunile și premiile acordate au fost reamintite frecvent și prezentate înaintea începerii activităților. Consecințele comportamentelor negative sau pozitive au fost tot timpul imediate și dese. În permanență am stimulat un feedback pozitiv pe baza progreselor înregistrate. Am observat că agresivitatea verbală intensifică problemele comportamentale, prin urmare am atras părinților atenția asupra acestei atitudini negative care în mod clar nu își avea locul în educația copilului lor.

Sarcinile mele, ca și cadru didactic care lucrează cu un copil cu sindrom ADHD au fost :

- stabilirea unor ținte realiste în ceea ce privește realizările și progresul elevei cu ADHD și adaptarea lor în funcție de cerințele educaționale și de performanța acesteia;
- o abordare individualizată în urmărirea obiectivelor educaționale precum și utilizarea unor metode didactice adecvate;
- urmărirea dezvoltării unor abilități și reducerea unor comportamente problematice, cultivarea plăcerii de a învăța și angajarea copilului în interacțiuni sociale pozitive;
- încurajarea și recunoașterea fiecărei realizări a elevilor cu ADHD, valorizând fiecare contribuție la lecție a acestora;
- asigurarea unei evaluări continue și informarea cu ajutorul familiei cu privire la activitățile ei extra-școlare care pot influența performanțele acestui gen de elevi,
- tratarea cu empatie a situațiilor de neînțelegere sau greșelile pe care un copil cu ADHD le face în timpul activităților de învățare din sala de clasă;
- practicarea unor atitudini pozitive și identificarea eventualelor surse de discriminare, indiferent de natura acestora.

În urma aplicării tuturor acestor pași în activitatea școlară și nu numai, pot afirma cu certitudine că acum , în clasa a III a, Ioana este un copil care a depășit cu succes dificultățile de învățare și problemele comportamentale pe care le-a întâmpinat în clasa I, fiind în momentul de față un copil perfect integrat în colectivul de elevi și care își îndeplinește cu succes sarcinile școlare. Orice copil poate întâmpina dificultăți de învățare sau adaptare școlară datorate unor multiple cauze, dependente sau nu de voința sa. Acest fapt nu trebuie să constituie un argument în favoarea excluderii sale din școala de masă sau a transferării într-o școală specială. Fiecare elev este unic și are valoarea sa, indiferent de problemele pe care le prezintă în procesul de învățare școlară. Procesul de învățare și dezvoltare este și el unic pentru fiecare elev, în funcție de stilul, ritmul, caracteristicile și particularitățile sale, de aptitudinile, așteptările și experiența sa anterioară.

RELAȚIA PROFESOR – ELEV

prof. Lucia Wozarik-Alexa
Grup Școlar Tudor Tănăsescu Timișoara

În buna tradiție a necesității înțelegerii limbii române se impune definirea celor doi termeni din titlul acestui referat :

profesor – persoană cu o pregătire specială într-un anumit domeniu de activitate și care predă o materie de învățământ în școală , facultate ;

– persoană care îndrumă, educă, învață pe cineva;

elev – persoană care învață într-o școală sau care este instruită de cineva ;

– persoană care urmează în concepții și în acțiuni pe maestrul său ;

– discipol , învățăcel, urmaș, adept .

Fiind un act ce ține de sfera relațiilor interpersonale, actul educativ, eficiența sa, se decide pe terenul raporturilor concrete zilnice, dintre profesor și elev. În problema relației profesor - elev, pe lângă o bogată experiență pozitivă ce s-a acumulat în decursul anilor, se constată că uneori predomină arbitrarul, practice învechite și prejudecăți pe care o atitudine conservatoare le menține.

Pentru perfecționarea relației profesor - elev este necesar să se ia în considerație , pe de o parte , obiectivele educației, iar pe de altă parte psihologia tineretului contemporan, actul educativ fiind un proces de continuă invenție socială.

Indiferența față de personalitatea elevului amenință nevoile și trebuințele spirituale de bază ale acestuia, respectul față de sine , nevoia de răspuns afectiv din partea celor din jur , nevoia de securitate pe termen lung , de succes , precum și nevoia de a aparține unui grup și a fi acceptat de acesta.

Practica școlară tradițională ne-a lăsat imaginea profesorului care, vrea sa domine elevii și să-i subordoneze. Într-un asemenea climat nimic nu se face din convingere și pasiune. Este necesar să se facă trecerea de la vechiul tip de relații la relații în care profesorul colaborează cu elevii.

Principala activitate a acestuia nu va fi predarea, ci angajarea elevilor în investigații și lucrări independente. Relațiile bazate pe stimă și respect reciproc reclamă un limbaj adecvat . Expresiile ironice și jignitoare tulbură atitudinea elevilor față de profesorul lor și îngreunează crearea unui climat favorabil muncii creatoare în clasă.

Rezultatele obținute în urma cercetărilor au scos în evidență faptul că , cu cât formele de penalizare (ironia, jignirea, ridiculizarea, notele proaste) sunt mai des folosite, cu atât efectul lor scade.

Profesorul care cunoaște valoarea aprecierii pozitive nu se va feri de o ușoară supraapreciere a performanțelor elevului; va aprecia pe elev mai mult decât merită , spre a-l face să merite pe deplin aprecierea , să se ridice la nivelul aprecierii făcute. Experiența ne arată că profesorul cu rezultate bune în activitatea lui își îmbunătățește relațiile cu elevii slabi și prin faptul că le acordă suficientă apreciere pozitivă.

Chiar și pentru unele performanțe școlare minore, profesorul care cunoaște valoarea aprecierii pozitive, o folosește încercând să dezvolte în mod permanent încrederea elevilor în propriile lor forțe.

Neacordând o atenție mai mare modului de distribuire a formelor de întărire, balanței pedepselor și recompenselor, a aprecierii pozitive și negative, se poate ajunge la o depreciere a personalității elevului, atunci când se folosește în mod exagerat dojana, și mai ales, atunci când dojana nu păstrează un caracter limitat ("astăzi nu ai învățat lecția"), ci ia forma unei deprecieri globale ("ce-o să iasă din tine" sau "degeaba cheltuiesc părinții cu tine"). Nu este deloc întâmplător că profesorii ce impulsionează elevii mai mult prin laudă, obțin rezultate mai bune în procesul de educație. Aceștia apreciază pozitiv "elevii dificili" chiar și pentru unele progrese minore încercând în felul acesta să dezvolte, în mod permanent, încrederea elevilor în propriile forțe.

Raporturile dintre profesor și elev nu prezintă numai o latură intelectuală. Factorul afectiv are o importanță deosebită asupra randamentului intelectual al elevului. Crearea de bună dispoziție în clasă reprezintă o condiție necesară pentru evitarea eșecului școlar. Fiecare lecție se desfășoară într-un climat afectiv particular, dispoziția clasei variază în funcție de cea a profesorului.

Prin apreciere profesorul trebuie să schițeze o perspectivă. Dacă un profesor spune unui elev: "Din tine nu va ieși nimic", el nu apreciază numai o situație prezentă, ci exprimă și convingerea lui asupra dezvoltării viitoare a școlarului ceea ce ar putea duce în final la un rezultat nedorit. Performanțele elevului nu numai că nu vor crește, ci vor scădea atât de mult încât ar putea pune în pericol dezvoltarea psihică viitoare a acestuia. De aceea profesorii trebuie să aibă grijă ca în derularea procesului de învățământ să nu lezeze personalitatea elevului, ci să-l ajute să și-o dezvolte, să-l ajute să învețe să gândească singur pentru ca atunci când va părăsi băncile școlii să nu depindă de nimeni cel puțin din punct de vedere intelectual.

M-am oprit la unul dintre cei mai buni "avocați" pe care i-aș fi putut găsi. Cuvintele cheie de la care am plecat sunt comunicare și cooperare. Mă voi opri puțin asupra acestora pentru a descrie într-o oarecare măsură unele dintre cele mai importante principii elaborate de **Celestin Freinet**. Așadar, în timp ce în școala tradițională, relația obișnuită și poate singura importantă este competiția, încurajată și exprimată prin clasificări, premii, sancțiuni, în școala Freinet competiției i se substituie cooperarea pe principiul: fiecare individ este complementar cu alții într-un grup cooperativ; dacă alții îți sunt de ajutor pe anumite planuri și tu ești pentru alții pe alte planuri.

În afara cooperării între elevi, realizată atât în clasă cât și în afara ei, în pedagogia Freinet există și cooperarea între profesori și elevi. Ei lucrează împreună, au sarcini comune, profesorul coordonând întreaga

activitatea desfășurată. În concepția lui Freinet, profesorul reprezintă o prezență constantă în grup și nu doar atunci când este solicitat.

Prin cooperare se dezvoltă astfel numeroase atitudini care favorizează procesul de conviețuire. Prin cooperare se educă de asemenea curajul de a asuma riscuri cu simțul necesar al responsabilității și obișnuința de a asculta și respecta opiniile altora, de a accepta egalitatea și diferența prin învățarea toleranței față de cei egali și diferiți, precum și asumarea datoriilor fără abdicare dela drepturi.

Comunicarea este un alt principiu cu o importanță deosebită în pedagogia Freinet. "Liberă exprimare nu este invenția unui elev deosebit de creativ ci însăși manifestarea vieții" a spus Freinet.

Toți oamenii, toți copiii dacă nu au fost descurajați, simt nevoia de a se exprima, de a comunica între ei cu instrumentele de care dispun: vorbirea, scrisul, cititul, desenul. Freinet a remarcat faptul că plăcerea naturală de a comunica este deosebit de dezvoltată la copii, școala trebuind să favorizeze orice tip de comunicare și să ajute copilul să reușească prin mijloacele sale încă destul de limitate. Este necesar să se instaureze în clasă climatul unei comunicări reale.

Școlii îi revine sarcina, până acum neglijată, de a utiliza exprimarea orală ca mijloc eficient de comunicare. Regula de aur în acest sens, și care reprezintă una din valorile fondatoare ale pedagogiei Freinet, constă în a da cuvântul copilului căci doar astfel va învăța să vorbească, să asculte, să discute. Una din tehnicile utilizate este convorbirea.

Convorbirea pilejuiește elevilor luări de cuvânt spontane, generând un climat de încredere și bună dispoziție. Se face apel la tot ce spune elevul pentru plăcerea lui și a grupului, unele din intervenții producând cu timpul comentarii ale ascultătorilor. Profesorul trebuie să faciliteze exprimarea, să o încurajeze printr-o atitudine de ascultare deschisă, să tolereze greșelile căci dorința de exprimare este mai importantă decât corectitudinea exprimării la un moment dat. Receptiv și respectuos față de ceea ce i se prezintă, profesorul va organiza cu înțelegerere și blândețe dialogul cu elevii.

Referințe:

1. Dicționar de pedagogie, Editura didactică și pedagogică, București, 1979
2. Pedagogia Freinet, autor Mihaela Rădulescu, Editura Polirom, Iași, 1999

Perfecționarea cadrelor didactice

prof. Lucia Wozarik-Alexa
Grup Școlar Tudor Tănăsescu Timișoara

Perfecționarea cadrelor didactice reprezintă o activitate cu conținut pedagogic și social proiectată, realizată și dezvoltată în cadrul sistemului de învățământ, cu funcție managerială de *reglare-autoreglare continuă* a

procesului de învățămînt, la toate nivelurile sale de referință (funcțional-structural-operațional).

La nivel *funcțional*, *perfecționarea personalului didactic* vizează stimularea capacităților pedagogice și sociale de convertire practică a finalităților de sistem (ideal, scopuri ale educației) în obiective angajate în cadrul procesului de învățămînt, în mediul școlar și extrașcolar. La nivel *structural*, *perfecționarea personalului didactic* vizează stimularea capacităților pedagogice și sociale de valorificare deplină a tuturor *resurselor pedagogice* (informaționale, umane, didactico-materiale, financiare) existente la nivel de sistem și de proces. La nivel *operațional*, *perfecționarea personalului didactic* vizează stimularea capacităților pedagogice și sociale de proiectare, realizare, dezvoltare și finalizare a activităților specifice procesului de învățămînt (lecții, cursuri, seminarii, lucrări practice, ore de dirigenție; activități extrașcolare/cu: elevii, cadrele didactice, părinții, alți reprezentanți ai comunității educative; activități: manageriale, metodice, de asistență psihopedagogică și socială, de orientare școlară și profesională, de consiliere etc.), în condiții optime, corespunzător contextului intern și extern existent, pe termen scurt, mediu și lung.

Analiza activității de perfecționare a cadrelor didactice presupune raportarea la conceptele pedagogice de *formare*, în general, și de *formare continuă*, în mod special. *Formarea* constituie funcția centrală a educației (exprimată ca *formare-dezvoltare* permanentă necesară pentru integrarea socială optimă a personalității umane). Astfel, *formarea* subordonează din punct de vedere funcțional "*învățămîntul care nu este decît un caz particular al formării*". Între *educație* și *instruire*, "*matricea sa de funcționare se actualizează în mod diferit în formarea profesorilor; în formarea adulților în general sau în formarea elevilor*" (vezi Michel, Vial, 1997, pag.18-33).

Conceptul de formare continuă definește liniile pedagogice esențiale pentru activitatea de perfecționare a cadrelor didactice, linii conturate la nivelul sistemelor de învățămînt, pe fondul evoluțiilor înregistrate în anii 1975-1985, prin consolidarea reformelor deja întreprinse și reevaluarea priorităților într-o societate bazată pe tehnologii avansate. *Formarea continuă* răspunde la aceste evoluții și la problemele lor integrabile în contextul mai larg al educației permanente. Depășind semnificația tradițională, de "*remediu la carențele formării inițiale insuficientă pentru întreaga carieră profesională*" (didactică), *formarea continuă*, în accepția sa (post)modernă, "*începe să fie concepută ca un proces de lungă durată și de învățare permanentă*", cu două *funcții generale*: a) perfecționarea și înnoirea practicilor profesionale prin "*actualizarea cunoștințelor însușite în timpul formării inițiale*"; b) completarea formării inițiale, inclusiv prin "*schimbarea eventuală a orientării*

profesionale, cu noi competențe sancționate prin diplome". Aceste funcții, accentuate în mod specific la nivelul unor sisteme de educație, generează formule diferite de organizare a formării continue: *formare în timpul profesiei, formare avansată, formare de/pentru (re)calificare...* La nivel de politică a educației, toate variantele evocate vizează *perfecționarea personalului didactic*. La nivel conceptual, *formarea continuă* "*ar putea fi definită drept ansamblu de activități și de practici care cer implicarea educatorilor pentru amplificarea cunoștințelor proprii, perfecționarea deprinderilor, analiza și dezvoltarea atitudinilor profesionale*" (EURYDICE. *Rețeaua de Informare despre educație în Comunitatea Europeană*, vezi pag.8, 9).

Obiectivele activității de perfecționare a cadrelor didactice pot fi definite la nivel general și specific, fiind exprimate în termeni de *formare continuă*, domeniu în care există un anumit consens în cadrul sistemelor de învățămînt din țările dezvoltate. *Taxonomia* rezultată include trei *obiective generale*: 1) dezvoltarea personală și socioprofesională a cadrului didactic (*obiective specifice*: a) actualizarea competențelor de bază (pedagogice, de specialitate; b) însușirea de noi competențe; c) aplicarea competențelor de bază la nivelul didacticii specialității/specialităților; d) inițierea în utilizarea unor noi strategii, metode, mijloace de *predare-învățare-evaluare*); 2) *ameliorarea sistemului de formare continuă/instituții*, ofertă de cursuri, practici pedagogice (*obiective specifice*: a) favorizarea interdisciplinarității pe fondul valorificării conceptelor de bază; b) stimularea cercetării pedagogice/inovației la nivel individual și în grup/echipă; c) aplicarea paradigmatelor educaționale la nivelul școlii și al clasei/vezi teoria curriculumului; managementul educației; d) dezvoltarea comportamentelor psihosociale necesare managementului resurselor umane); 3) *cunoașterea mediului pedagogic și social* (*obiective specifice*: a) favorizarea relațiilor școlii cu diferiți agenți sociali: economici, comunitari, culturali, politici etc.; b) raportarea sistemului de învățămînt la problematica socio-economică; c) adaptarea la schimbările socio-culturale specifice societății postindustriale/informatizate; d) studierea factorilor psihosociale care influențează comportamentele elevilor) - idem, vezi pag.9-10.

Conținutul activităților de perfecționare a cadrelor didactice, corespunzător obiectivelor prezente, include programe (post)universitare de: *pedagogie generală* (fundamentele pedagogiei, teoria educației, didactică generală), *didactica specialității/metodica predării, teoria curriculumului, management școlar, formare avansată* (la disciplinele de specialitate). Aceste programe, "cele mai frecvente în statele Uniunii Europene" sînt realizabile, în universități și instituții specializate în formare continuă, prin: cursuri, conferințe pedagogice, seminarii, stagii intensive și extensive,

acțiuni practice, învățămînt la distanță, universități de vară, excursii tematice (de documentare, studiu etc.) – idem, vezi, pag.42.

Evoluția activității de perfecționare a cadrelor didactice are loc pe circuitul metodologic: *formare inițială – formare continuă – autoformare*. Sistemele (post)moderne de învățămînt accentuează continuitatea celor trei secvențe de instruire permanentă congruente la nivel de politică a educației. *Formarea inițială*, organizată la nivel universitar pentru toate categoriile de cadre didactice, are un caracter mai deschis, “*asociind la competența disciplinei o pregătire pentru întîlnirea cu copiii și adolescenții, inclusiv cu cei aflați în mare dificultate școlară*”. *Formarea continuă* urmărește perfecționarea practicii pedagogice valorificînd mai multe modele alternative “*care permit aprofundarea reflexiei și consolidarea cunoștințelor noi*” în situații diversificate, proprii procesului de învățămînt (vezi *Pastiaux G. et J.*, 1997, pag. 126-129). *Autoformarea* apare astfel ca o consecință a sistemului de formare (inițială-continuă), expresie a transformărilor inovatoare promovate în cadrul procesului de învățămînt, a cercetărilor pedagogice finalizate la nivelul practicii didactice, a normelor sociale care instituie în școală “*o adevărată cultură a autonomiei pedagogice*” (vezi *Carré, Phipippe; Moisan, André; Poisson, Daniel*, 1997, pag.13-20).

Activitatea de perfecționare a cadrelor didactice evoluează în două contexte complementare: a) la nivelul școlii “*ca abordare distinctă a schimbării educaționale care amplifică rezultatele elevilor și întărește capacitatea școlilor de a face față schimbării*” (*Hopkins, David; Ainscow, Mel; West, Mel*, 1998, pag.12); b) la nivelul unor relații de parteneriat ca răspuns la un ansamblu de cereri sociale, aflate în continuă expansiune și diversificare (vezi *Zay, Danielle*, 1994).

Ca *factor intern*, perfecționarea personalului didactic contribuie la îmbunătățirea *culturii școlare*, a relațiilor interpersonale, în *condiții* în care profesorii și elevii promovează *învățarea prin ei înșiși* (vezi *Hopkins, David; Ainscow, Mel; West, Mel*, 1998, pag.13). În această perspectivă intervin activitățile curente organizate la nivel de: consiliul profesoral, consiliul consultativ, comisii/catedre metodice, cercuri pedagogice, cabinete de asistență psihopedagogică, lecții deschise, studiul individual, recenzii, lectorate și conferințe pedagogice ...

Ca *factor de parteneriat*, perfecționarea cadrelor didactice permite reglarea-autoreglarea continuă a practicii pedagogice în raport de o pluralitate de roluri asumate sau pe cale de a fi asumate ca urmare a cererii sociale: educator, instructor, metodist, evaluator, cercetător, manager; consilier, animator, agent al comunității locale; profesor-autor de lecții/cursuri susținute în regim de *învățămînt deschis la distanță (IDD)*, prin televiziune școlară, *Internet* etc... Instituțiile care pot fi angajate, în acest sens, sînt situate la nivelul

structurii de conducere și de relație, proprie sistemelor (post)moderne de învățămînt – vezi: consiliile pentru curriculum și evaluare, centrele de instruire profesională continuă, centrele de asistență psihopedagogică, facultățile, departamentele, editurile – de specialitate, institutele de cercetări, mass media (presă, radio, televiziune, *Internet...*).

REPERE BIBLIOGRAFICE:

- 1.Cahier pédagogiques, nr.335/juin, 1995, *La formation des enseignants. I. Les enjeux*.
- 2.Cahier pédagogiques, nr.338/novembre, 1995, *La formation des enseignants. I. Les pratiques*.
- 3.Carré, Ph.; Moisan, A.; Poisson, D., *L'Autoformation. Psychopédagogie, Ingénierie, Sociologie*, Presses Universitaires de France, Paris, 1997.
- 4.Eurydice, Rețeaua de Informare despre educație în Comunitatea Europeană, *Formarea continuă a cadrelor didactice în Uniunea Europeană și statele AELS/SEE*, Editura Alternative, București, 1997.
- 5.Hopkins, D.; Ainscow, M.; West, M., *Perfecționarea școlii într-o eră a schimbării*, Editura Prut Internațional, Chișinău, 1998.
- 6.Maciuc, Irina, *Formarea formatorilor. Modele alternative și programe liniare*, Editura Didactică și Pedagogică, RA, București, 1998.
- 7.Pastiaux, E. et J., *Précis de pédagogie*, Editions Nathan, Paris, 1997.
- 8.Vial, M., *L'Auto-Evaluation entre auto-control et auto-questionnement*, Université de Provence, Département pour les sciences de l'éducation, 1997.
- 9.Zay, D., (sous la direction), *La formation des enseignants au partenariat. Un réponse a la demande sociale?*, Presses Universitaires de France, Paris, 1994.

METODE ALTERNATIVE DE ÎNVĂȚARE O COMPARAȚIE ÎNTRE PEDAGOGIA FREINET ȘI PEDAGOGIA WALDORF

prof. Lucia Wozarik-Alexa
Grup Școlar Tudor Tănăsescu Timișoara

Pentru a face un studiu comparativ între pedagogia Freinet și pedagogia Waldorf este util să prezint câteva dintre principiile celor două metode alternative .

În pedagogia Freinet școala este centrată pe elev și astfel se reduce distanța , uneori periculoasă , dintre elev și profesor . Dacă în învățămîntul tradițional elevul asculta și memora ceea ce spunea profesorul , în alternativa Freinet educația trebuie să –l aibă pe elev ca pe un ax în jurul căruia să graviteze totul . Profesorul se

adaptează la nevoile elevului , ajută și nu atenționează sau pedepsește . Freinet militează pentru o educație prin reușite , singura care consolidează dinamismul personal. Orice copil este capabil de reușită , esențial este să nu-l împingem spre eșec prin exigențe exagerate sau premature. În acest mod se dinamizează prin reușite care vor antrena altele, Freinet respingând emulația și competiția cărora la substituie efortul individualizat acceptând doar autoemulația. Pentru realizarea acestui obiectiv se vor da teste prin care elevul își poate verifica cunoștințele, poate face singur un grafic al greșelilor comise, dovedindu-și lui însuși posibilitățile și limitele . Pentru a ajunge la această reușită, elevul trebuie ajutat și încurajat organizând în jurul lui munca și viața , bazându-te pe posibilitățile sale, chiar și cele mai modeste. Primii din clasă – reușesc desigur, pentru că au aptitudini deosebite . Dar școala copleșește pe ceilalți sub avalanșa eșecurilor : exces de roșu pe exerciții , note proaste, “de refăcut” caiete rău îngrijite . Observațiile nu lasă decât , foarte rar copilului încurajarea unei reușite . Pedagogul francez cererea fiecărui elev să preia , la rândul său , capul plutonului .

Să nu vă lăsați niciodată copiii să eșueze ; faceți-i să reușească , ajutându-i dacă trebuie printr-o generoasă participare a profesorului . Faceți-i mândri de realizările lor . Îi veți duce astfel la capătul lumii. Adevărata disciplină nu se instituie din afară , după o regulă prestabilită, cu cortegiul său de interdicții și sancțiuni. Ea este consecința naturală a unei bune organizări a muncii cooperative și a climatului moral al clasei .

La Freinet libertatea capătă sens atunci când înseamnă, nu posibilitatea de a nu face nimic, nici aceea de a face orice , ci posibilitatea de alegere între activități diverse.

Freinet nu conferă copilului o dimensiune mitică, nu cade în pedolatrie ; copilul teoretic al lui Freinet aparține totdeauna grupului-clasă și unei comunități sociale și culturale . Freinet se pronunță pentru o educație a muncii . Educația trebuie să-și găsească motorul esențial în muncă creatoare , liber aleasă și asumată. În cucerirea autonomiei fiecare trebuie să învețe să-și fixeze singur obiectivele , în loc să aștepte să-i fie mereu impuse din exterior . Școala devine un loc de producție decisă cooperativ de elevi prin creații , cercetări , deprinderi dobândite ; ea este astfel adevărata pregătire pentru o lume a muncii în care fiecare va putea participa la decizii .

Educația trebuie să aibă drept punct de plecare copilul real cu nevoile sale firești . Școala trebuie să asigure continuitatea cu valorile trecutului . Deoarece valorile tradiționale se întrupează în mediu , greșeala cea mai gravă pe care o poate face școala este de „a smulge copilul familiei , mediului, tradiției în care a fost crescut , atmosferei care l-a înconjurat , gândului și dragostei care l-au hrănit , muncii și jocurilor care au fost pentru el prețioase experiențe , pentru a-l muta cu forța în mediul atât de diferit care este școala , rațională , formală și rece

precum știința acelora care ar vrea s-o transforme într-un templu .

Freinet va pleda pentru **școala –șantier** și nu pentru **școala-templu** , pentru așezarea activității , a muncii la baza școlii. Ele au fost considerate de către Freinet „marele principiu, mortarul și filosofia pedagogiei populare”. Copilul nu va fi supus modelelor prestabilite , ci acceptat ca atare , cu personalitatea lui . Problema nu este reinserarea indivizilor devianți în categoriile normalizate , ci recunoașterea identității lor fără a-i exila în diferența lor sau a-i abandona .

Munca individualizată este una din tehnicile de învățare ale pedagogiei Freinet care vizează plasarea copilului în centrul sistemului educativ , ținând seama de achizițiile sale , de ritmurile și de capacitatea sa de a deveni actor al propriei învățări . Este o secvență în orarul clasei , cu durata variabilă (de la ½ de oră la 2 ore) , în care copiii lucrează liber , după un plan propriu, în ordinea și ritmul ce le convin, desfășurând în cadrul grupului-clasă , activitatea dorită de fiecare din ei. Finalitatea muncii individualizate este a-l educa pe copil în spiritul responsabilității și al autonomiei, permițându-i un demers personal de investigare ce duce la reușită .

A stimula diferite comportamente în situații diverse , a ține cont de ritmurile fiecăruia, a instaura raporturi de încredere datorită autocorectării și evaluării, a permite unui copil să părăsească clasa pentru o activitate particulară și să reia lucrul la întoarcere, fără a-i deranja pe ceilalți sunt doar câteva fețe ale activității personalizate. Cadrul didactic se poate consacra în acești timpi liberi când copiii lucrează independent unui copil sau unui grup în particular .

Clasa bună este aceea în care fiecare elev va fi cel dintâi într-o privință oarecare. Școlarul care nu are un domeniu în care să se poată afirma, să pună în valoare ansamblul persoanei sale este foarte vulnerabil . Și e foarte stângaci (sau nenorocos) dascălul care nu poate descoperi și încuraja această vocație. Reintroducerea vieții în școală îi impune acesteia din urmă să cultive “înainte de orice acea dorință înăscută la copil de a comunica cu alte persoane , cu alți copii mai ales , de a-și face cunoscute în jurul lui gândurile , sentimentele, visurile , speranțele . Atunci , a învăța să citească, să scrie să se familiarizeze cu esențialul a ceea ce noi numim cultură va fi pentru el o funcție tot atât de naturală ca a învăța să meargă, ceea ce nu este puțin lucru.”

Libera exprimare nu este invenția unui elev deosebit de creativ, ea este manifestarea însăși a vieții. Libera exprimare pedagogică trebuie să permită fiecăruia să-și redea sentimentele , emoțiile , impresiile , cugetările, îndoielile. Toți copiii , dacă n-au fost încă descurajați, percep nevoia și dorința de a se exprima, de a comunica între ei cu instrumentele de care dispun (vorbirea, scrisul, desenul, etc.). Interogația este un proces exclusiv școlar și prea adesea inhibitor și perturbant . Freinet arată că, dimpotrivă, trebuie “să-l lăsăm pe elev să întrebe el însuși și să ceară sfatul ” și

critică școala tradițională pentru că în cadrul acesteia comunicarea între elevi este asigurată doar în timpul recreațiilor .

Comunicarea între ei nu este doar permisă ci chiar sugerată . Fiecare trebuie să aibă dreptul de a comunica liber în sânul grupului său cu alte grupuri (de exemplu schimb de jurnale școlare). Exprimarea liberă este valoroasă atât prin demersurile sale creative, cât și prin producțiile sale. Tehnicile de exprimare nu trebuie impuse în prealabil. Trebuie să multiplicăm câmpurile de exprimare, să acordăm dreptul la plăcere. Exprimarea liberă presupune și ascultarea celorlalți și respectul față de ei .

În continuare să analizăm puțin pedagogia Waldorf .

Prima școală care a propus o alternativă sistemului educațional clasic a fost școala Waldorf. Întemeiată de către Rudolf Steiner la Stuttgart, ca urmare a sugestiei făcute de conducătorul fabricii de țigarete Waldorf Astoria, pentru copiii salariaților, Rudolf Steiner va pune bazele pedagogiei Waldorf . În România după 1991, Ministerul Educației și Cercetării recunoaște pedagogia Waldorf ca alternativă educațională. Esența pedagogiei Waldorf este "copilul privit ca o entelehie" - ființa care-și poate purta țelul în sine, fiind alcătuită din trup , suflet și spirit , și nu doar rezultat al eredității - după cum precizează însuși autorul.

Baza pedagogiei Waldorf este cunoașterea omului și mai ales a copilului în cele două momente dificile , respectiv 9 și 9-13 ani (adevărate treceri ale rubiconului).

Iată câteva dintre principiile pedagogiei Waldorf:

- exploatarea forțelor spirituale și creative din fiecare copil;
- planul de învățământ să fie elaborat în concordanță cu aceste particularități;
- respectarea ritmului individual al fiecărui copil;
- respectarea spiritului de inițiativă și a creativității;
- mobilitatea în gândire este cale spre libertatea omului;

În cazul acestei metode educative se pune accent pe autoritatea dascălului în fața elevilor.

Spre deosebire de sistemul tradițional aplicat la noi în România Waldorf își propune o sensibilizare a factorului educațional, însă nu trebuie uitate următoarele aspecte:

- societatea românească se află încă în plină tranziție poate de aceea este încă refractară la ceea ce este nou;
- sursele de documentare și informare care se potrivesc acestui tip de educație sunt încă puține;
- piedica cea mai mare o constituie lipsa banilor, de aceea este preferat sistemul tradițional unde învățământul este gratuit.

În școala Waldorf, ritmul are un rol important în educarea voinței. Pe lângă marile sărbători ale Crăciunului și ale Paștelui , multe altele sunt punctate în mod repetat . Bazarul premergător Crăciunului sau balul

mascat din februarie sunt alte serbări ce sunt așteptate an de an cu drag de toți copiii și familiile lor . Bazarul de Crăciun și Carnavalul Primăverii sunt prilejuri nu numai de bucurie, ci și ocazii să admirăm o parte din obiectele realizate de către elevii din diferite clase la orele de curs sau la atelierele școlare. Important de precizat este faptul că pedagogia Waldorf nu are la bază manuale . Lipsa obligativității de a folosi un singur manual contribuie la creșterea respectului față de cărți și la respectarea autorității profesorului , care are astfel o legătură directă în comunicarea cu elevii. Pe de altă parte , elevii se obișnuiesc să se documenteze din cât mai multe surse în studiul unei teme. Motto-ul școlii Waldorf este "Educație pentru libertate". Din acest punct de vedere școala Waldorf își propune pur și simplu să realizeze o educație echilibrată, oferind pe de-o parte fiecărui copil ceea ce i se potrivește, însă cu preocupări și în acele domenii spre care nu are înclinații, dar care sunt necesare unei educații complete. De asemenea , elevii de la Waldorf nu primesc note . "Orele sunt mult mai libere, elevii sunt mai deschiși, participând în mod natural la oră, fără frica de note proaste . Majoritatea elevilor întrebă când nu au înțeles și ies cu curaj la tablă. Elevii primesc în mod regulat teme și lucrări de control. Scopul lor nu este însă de a obține o notă cât mai mare, ci de a face o lucrare cât mai bună . Neexistând frica de note proaste, elevii nu sunt tentați să copieze temele sau lucrările de control. La sfârșitul fiecărui an școlar, elevul primește un certificat în care fiecare profesor descrie activitatea sa din toate punctele de vedere . Din aceste certificate, părinții află mult mai multe despre copilul lor decât dintr-o medie".

Bibliografie selectivă : www.didactic.ro

MARKETING DECIZIE ȘI PREVIZIUNE ÎN EDUCAȚIE

prof. Lucia Wozarik-Alexa
Grup Școlar Tudor Tănăsescu Timișoara

Conceptul de marketing

Existența noastră zilnică este asaltată de o serie de sintagme care ne duc cu gândul la mecanismele de transfer, schimb, reciprocitate. Cuvinte ca: piață, competiție, client, profit - își fac loc în vocabularul nostru trecând uneori dincolo de sfera economicului și angajează dimensiunea socială având un puternic impact asupra dezvoltării la nivel individual și instituțional.

Primele studii din literatura de specialitate care abordează conceptul de marketing erau centrate asupra mărfurilor, asupra instituțiilor responsabile de circulația acestor mărfuri și asupra modului de funcționare a acestor instituții. Realizarea vânzărilor și maximizarea profitului obținut reprezenta punctul de preferință pentru marketing.

Termenul marketing este de origine anglo-saxona și provine din verbul *to market* care înseamnă a desfășura tranzacții de piață, a cumpăra și a vinde. În literatura de specialitate, termenului marketing îi sunt atașate mai multe accepțiuni. În linii mari, a face marketing înseamnă a acționa pe piață, dezvoltând produse și servicii și distribuindu-le acolo unde sunt cerute, celor care le așteaptă și care sunt dispuși să plătească pentru ele.

În perioada 1950-1960 a apărut ideea abordării marketingului din perspectivă managerială. Un loc important a revenit astfel în marketing construirii relației cu clientul. Astfel, conceptul de marketing sugerează o implicare accentuată în activitățile organizaționale care au impact asupra clientului (asupra consumatorului).

Definițiile date marketingului pot fi grupate în două mari categorii:

- **definiții clasice** – care se axează în principal pe activitatea comercială și pe mișcarea fizică a bunurilor și serviciilor, ignorând multe categorii puternic influențate de activitățile de marketing (angajatori, sindicate, grupuri de consumatori, agenții guvernamentale etc.);

- **definiții moderne** – care extind aria de influență a marketingului și asupra diverselor organizații nonprofit, persoanelor și ideilor, raportează activitatea întreprinderii la mediu și se referă și la aspecte de natură socială.

Când vorbim astăzi despre marketing includem atât activitățile instituțiilor orientate spre profit, dar și activitățile organismelor non-profit. Piața vehiculează nu numai bunuri ci și idei, cauze, locuri, performanțe, grupuri, indivizi. Obiectivul marketingului este de a provoca schimburi intenționate între două sau mai multe părți care își furnizează reciproc elemente de valoare. Schimbările continue din sfera economică, tehnologică și socială determină organizațiile să-și modifice constant orientarea spre marketing pentru a efectua schimburi încununat de succes.

Preluând viziunea modernă exprimată de E.Hill și T.O'Sullivan, marketingul poate fi definit drept procesul de management responsabil pentru identificarea, anticiparea și satisfacerea în mod profitabil a necesităților clientului. În concluzie *marketingul este un concept organizațional, o organizare de metode, procedee și tehnici de cercetare, analiză, de previziune și de control, dar și de organizare și promovare în întreprindere a unui spirit de cunoaștere și anticipare a schimbărilor permanente în concepțiile și atitudinile cumpărătorilor, în preferințele și aspirațiile acestora.* (C.Puiu).

Se atrage atenția și asupra unor elemente care pot genera confuzii în analiza conceptului de marketing. Astfel trebuie reținut că marketingul nu se confundă cu activitatea de vânzare efectuată de întreprindere ci are menirea de a da indicații referitoare la ce poate să vândă întreprinderea, cum și cât prin coordonarea tuturor funcțiilor ce privesc direct sau indirect consumatorul. Marketingul nu trebuie identificat nici cu studierea cererii de consum nici cu studierea pieței, acestea fiind doar

subdiviziuni ale cercetărilor specifice pe care activitatea de marketing le presupune. O parte importantă a acțiunilor de marketing este concentrată nu asupra consumatorilor ci asupra diverselor categorii de producători. Dezvoltarea marketingului a apărut tocmai o dată cu înțelegerea necesității organizării cât mai eficiente a întreprinderii pentru a asigura o corelație corespunzătoare între producție și cerere.

Elementele cheie ale marketingului și relațiile ce se stabilesc între acestea rezultă în urma consultării diagramei:

Orientarea spre marketing în instituțiile educaționale

Analiza procesului de învățământ din prisma relației predare-învățare-evaluare cu focalizare pe schimbările înregistrate la nivelul personalității elevului atrage după sine modificarea perspectivei asupra relației formator-beneficiar al serviciilor educaționale determinând orientarea către satisfacerea nevoilor „clientului” și utilizarea strategiilor de marketing la nivelul instituțiilor educaționale.

Dinamica schimbărilor înregistrate la nivelul expectanțelor beneficiarilor de servicii educaționale determină creșterea competiției la nivel instituțional antrenând multiple elemente legate de identitatea, imaginea și comportamentul reprezentanților acestora. Filosofia organizațională transferată la nivel acțional presupune activarea unor competențe în privința compatibilizării serviciilor oferite cu nevoile consumatorilor în baza unei planificări strategice.

În cursul de Marketing educațional, prof. univ. dr. Adriana Prodan de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași analizează conceptul de *orientare spre marketing* a instituțiilor educaționale. A fi orientat spre marketing înseamnă că principala sarcină a instituției este să determine nevoile și dorințele pieței țintă și să le satisfacă prin structura, comunicațiile, prețurile și livrarea de programe și servicii viabile, competitive și potrivite. Concentrarea instituției pe cunoașterea și satisfacerea nevoilor beneficiarilor săi nu înseamnă că instituția își va neglija misiunea și competențele sale distincte pentru a oferi doar programe educaționale care sunt la modă la un moment dat ci, mai degrabă, instituțiile vor căuta consumatori de educație care să fie interesați de oferta actuală și apoi vor adapta această ofertă pentru a o face cât mai atractivă.

Ținând seama și de orientarea prospectivă a educației intră în discuție și conceptul de *marketing social* care, după A. Prodan, înseamnă că sarcina instituției este să determine nevoile, dorințele și interesele consumatorilor

de educație și să se adapteze pentru a oferi programe care să mențină sau să îmbunătățească satisfacerea intereselor pe termen lung ale consumatorilor de educație și ale societății.

Orientarea spre marketing este cea care poate face diferența între succes și eșec la nivelul funcționării instituției, consideră B. Dimun. Toate demersurile strategice, de cercetare și planificare rămân la stadiul unor simple exerciții dacă nu sunt puse în act într-o manieră eficientă.

Utilizarea unor instrumente de marketing cum ar fi : programe de atragere a fondurilor, asociații ale absolvenților și consultanți în promovare și relații cu publicul nu înseamnă o orientare spre marketing. Instituțiile care înțeleg și aplică principiile marketingului își ating obiectivele într-un mod mai eficient prin atragerea resurselor, motivarea angajaților și atragerea consumatorilor de educație. Conceptul de *schimb* este central în marketing. Marketingul este știința aplicată cea mai preocupată de eficiența și eficacitatea schimburilor și își găsesc foarte bine aplicabilitatea atât la nivelul firmelor cât și la nivelul instituțiilor educaționale. (A. Prodan).

Beneficiile marketingului

Marketingul este un sistem comprehensiv și coordonat de activități destinate furnizării produselor și serviciilor și ideilor care satisfac nevoile și cererile venite din partea consumatorilor.

Beneficiile marketingului :

1. *Un succes mai mare în îndeplinirea misiunii instituției.* Pe baza instrumentelor oferite de marketing se poate realiza o comparație între ceea ce instituția face actualmente și direcțiile de acțiune precizate de misiunea și obiectivele instituției. Marketingul contribuie la identificarea problemelor și la planificarea răspunsurilor care să sprijine instituția în îndeplinirea misiunii sale.
2. *Crește satisfacția publicului și a pieței servite.* Maniera în care instituția satisface beneficiarii direcți prin programele oferite se reflectă în mod nemijlocit asupra atragerii ulterioare a noilor elevi/studenti și asupra atragerii de resurse financiare.
3. *Îmbunătățește atragerea resurselor de pe piață.* Nivelul de atragere al resurselor este direct proporțional cu satisfacția oferită în schimb.
4. *Creșterea eficienței acțiunii pe piață.* În situația în care instituțiile iau decizii fără a lua în considerare legăturile cu piața ar putea rezulta costuri mai mari pentru același rezultat sau s-ar putea ajunge la o îndepărtare a multora care trebuiau atrași. Iată de ce e necesar un nivel înalt

de eficacitate a instituțiilor educaționale în relațiile lor cu piața.

Evoluția marketingului în organizațiile educaționale

Hatton și Sedgemore în lucrarea *Marketing for College Managers* accentuează asupra rolului pe care marketingul îl joacă în dezvoltarea instituțiilor educaționale. Autorii sugerează că marketingul în acestor instituții trece printr-o serie de stadii înainte de a ajunge la nivelul planificării strategice:

- Stadiul I: *Reclamă, vânzări, promovare, publicitate*- în acest stadiu se realizează responsabilizarea unor membri ai instituției pentru promovarea ofertei educaționale a instituției;
- Stadiul II: *Dezvoltarea unui ethos receptiv și pozitiv*- atenția se îndreaptă spre semnalele ce vin din exterior și se pune accentul pe îmbunătățirea modalităților de relaționare externă, pe creșterea receptivității instituției de către potențialii beneficiari;
- Stadiul III: *Inovația*- această mișcare e stimulată de generația nouă de beneficiari;
- Stadiul IV: *Poziționarea*- clarificări privind misiunea și direcțiile de acțiune ale instituției
- Stadiul V: *Analiză, planificare și control*- nivelul planificării strategice a marketingului.

Marketingul în școlile românești pare să fie o noutate. Ce-i drept, în afara universităților și școlilor particulare , celelalte organizații educaționale nu cunosc binefacerile acestei abordări. Poate și pentru că o concurență reală în acest domeniu nu se conturează , după cum nu se întâlnește nici orientarea spre client. Oricum , școala începe să sufere din cauza lipsei clienților și lipsei serviciilor educaționale diversificate. Acestea poate ar aduce și ceva bani în perspectivă.

Cum putem folosi marketingul în acest scop? Cum analizăm piața și cum ne construim un plan de marketing? La ce ne folosesc toate acestea?

Atragerea elevilor a constituit , pentru marketingul practicat în școlile din țările dezvoltate, obiectivul central pentru mult timp. Acum, marketingul este util mai ales pentru atragerea resurselor financiare, îmbunătățirea imaginii și relațiilor cu publicul interesat și comunitatea.

Stagiile în evoluția marketingului educațional pot fi caracterizate astfel:

1. **Marketingul nu era necesar.** Multe instituții au presupus că valoarea educației este evidentă și că cei care vor dori se vor înscrie la școală. Elevii și studenții se înscriau pentru că doreau exact ceea ce oferea școala sau pentru că nu aveau altă alternativă.
2. **Marketingul ca promovare.** În situația în care școlile nu reușeau să atragă suficienți elevi, studenți s-a presupus că potențialii elevi nu aveau suficiente

informații despre școală sau nu au suficientă motivație. Astfel o serie de școli au demarat activități de atragere a elevilor prin recrutare. Serviciul din școală responsabil cu reclama școlii, alcătuirea și distribuirea cataloagelor, a broșurilor și a posterelor de prezentare era de fapt departamentul de marketing

3. **Marketingul ca segmentare și cercetare a pieței.** S-a constatat că o mai bună înțelegere a celor care au optat pentru serviciile educaționale ale instituției, a mecanismelor care au stat la baza luării deciziei ar sprijini instituția școlară în a demara acțiuni prin care să vină în întâmpinarea potențialilor beneficiari. Astfel, managementul școlii ia în considerare, ca prioritate, cercetarea pieței
4. **Marketingul ca poziționare.** Această dimensiune ia în calcul importanța diferențierii pe piață în contextul unei competiții crescânde. A stabili un loc al instituției prin evidențierea istoriei, a oportunităților, a caracteristicilor distincte reprezintă poziționarea față de competitori. Evidențierea diferențelor reale ale școlii în comparație cu altele ține de obiectivele poziționării și valorifică unele dimensiuni pe care elevii din anumite segmente de piață le preferă.
5. **Marketingul ca planificare strategică.** Dincolo de preocuparea pentru competiție, instituțiile își manifestă interesul pentru schimbările și din alte zone aflate sau nu sub influența școlii (economie, demografie, etc). Dincolo de identificarea tendințelor de ordin intern sau extern școala își are în vedere orientarea tuturor eforturi ientru a face față acestor tendințe.
6. **Marketing înseamnă cooptarea managementului.** Cooptarea managementului implică schimbarea modului de a gândi prin tratarea fiecărui elev ca partener de valoare și modificarea în acest sens a procedurilor, a politicilor și a serviciilor oferite.

Nevoia de marketing și relații cu publicul

Educatorii buni dintr-o școală au de regulă, și flerul marketingului, pentru că ei fac marketing în orice moment al muncii lor. **Marketingul este, de fapt, procesul de management responsabil pentru identificarea, anticiparea și satisfacerea cerițelor consumatorului într-un mod profitabil.**

Transpus în arealul școlii, aceasta înseamnă că un bun educator va identifica și anticipa nevoile elevilor săi și va satisface aceste nevoi într-o manieră „profitabilă”, trecând prin cunoștințele și abilitățile din clasă și din afara ei. Educația de succes este cel mai bun marketing.

În ceea ce privește marketingul întregii școli, acest proces mai întâi identifică și apoi satisface nevoile consumatorilor care, în sens larg, include nu numai elevul, dar și părinții și comunitatea locală. Termenul „profitabil” din definiție semnifică importanța obiectivului de a atrage

elevi și de a avea o bună reputație în arealul unde își desfășoară activitatea.

Relațiile publice reprezintă unul din copiii mari ai marketingului. Deși are de suferit, uneori, din cauza asocierii cu viața politică, totuși *ele reprezintă un efort deliberat, planificat și susținut de stabilire și menținere a unei înțelegeri reciproc avantajoase dintre o organizație și publicul său.* Pentru școală, relațiile publice implică un proces de comunicare și relaționare cu publicul pe care școala trebuie să-l servească școlile bune au avut de-a lungul timpului relații bune cu publicul, ca parte a succesului lor. A face cunoscut succesul cât mai mult posibil este mai important decât succesul în sine. Pentru câțiva ani, școlile bune caută să-și facă elevii mândri de faptul că aparțin școlii, profesorii mândri de faptul că sunt angajați acolo și părinții încrezatori că nevoile copiilor lor sunt împlinite. Marketingul unei școli este foarte diferit de marketingul pentru un produs tangibil. Un serviciu excelent pentru marketingul școlar îl face rețeaua bazată „pe ce se spune”, practicat de oamenii care traiesc și muncesc în școala și în apropierea ei. Marketingul școlar este cu adevărat ajutat de această rețea. Factori ca uniforma școlii, imnul școlii, prospectele atractive pot părea semne lipsite de importanță, dar joacă un rol vital în creșterea „greutății” școlii și în încurajarea elevilor și părinților de a o evalua pe ea și realizările ei. Publicitatea în media nu este esențială în promovarea unei școli. Dar discuțiile cu oamenii și contactul personal sunt esențiale. Sunt modalitatea prin care cât mai mulți oameni vor fi implicați în promovarea școlii.

Marketingul și promovarea școlii arată legaturile dintre elementele marketingului școlii și strategia de relații cu publicul. Este un așa-zisul „arbore de familie”, după cum este cunoscut în literatură.

În topul școlii este directorul. În termeni de marketing, în promovare sau relații cu publicul, el este cea mai importantă persoană. Directorul este personificarea școlii, de fapt, și a direcției pe care dorește să meargă. El are rolul de a descrie misiunea școlii ca expresie a intenției și locului în comunitate și pe scena educației, în general.

Directorul își comunică viziunea sa personalului școlii. Comunicarea internă este unul din cele mai importante moduri de promovare a școlii. Este, într-adevar, startul într-o strategie de promovare. Viziunea directorului nu trebuie să meargă împotriva nevoilor și dorințelor clienților, ci dimpotrivă, că școala va fi pregătită pentru nevoile prezente și actuale ale pieței.

Directorul va avea nevoie de sprijinul echipei de management din școală. Dar viziunea sa va trebui împărtășită și aprobată de reprezentanții în teritoriu ai ministerului. Aceștia din urmă pot ajuta marketingul în școală. Ar trebui să existe la fiecare inspectorat un specialist în marketing și promovare, împreună cu acesta, ministrul poate aprecia cât de bine a anticipat o școală sau alta nevoile comunității.

Viziunea directorului de școală

MARKETING					
PRODUS	PARINȚI/E LEVI	PROMOVARE	PREȚ	PLASARE	
Ce dorești?	Sunt ei satisfacți?	Captivarea celor care doresc să utilizeze serviciile	Se dau valoare banilor?	Este accesibilă?	
Strategia de relații cu publicul	Materiale/ literatură	Comunicare internă	Întreținerea legăturilor cu mediul	Retele	Relații media

Analiza mediului unei instituții educaționale

Fiecare instituție funcționează și își desfășoară activitatea într-un complex de condiții și restricții reprezentate de mediu. Între instituție/ organizație există un schimb permanent de bunuri, servicii, idei, informații. Organizațiile care au capacitatea de a se raporta mai bine la cerințele mediului sunt răsplătite prin rezultate bune (financiar sau nonfinanciar). (N. Paina)

Analiza sistematică a mediului extern al școlii (cu implicații profunde asupra procesului decizional intern și asupra alocării resurselor) e necesară pentru conturarea misiunii, a obiectivelor, a structurii și a funcționării instituției. O serie de metode de analiză externă pot servi ca instrumente pentru instituțiile educaționale: „scanarea” mediului (environmental scanning), managementul rezolvării problemelor, evaluarea punctelor slabe și a oportunităților și planificarea de scenarii (scenario planning). „Scanarea mediului” implică examinarea sistematică a tuturor sectoarelor mediului extern și înregistrarea acelor semnale ale schimbării, un proces care necesită o căutare continuă a surselor de informare legate de „noutățile” pe care le-ar putea aduce viitorul: tendințe pe termen lung și direcții de dezvoltare probabile. Managementul rezolvării problemelor folosește rezultatele scanării mediului pentru a identifica problemele ce derivă de aici și care pot influența funcționarea organizației. Evaluarea punctelor slabe și a oportunităților își propune identificarea factorilor cu valoare critică asupra funcționării organizației, analiza sensibilității acestor factori la forțele mediului care determină schimbarea și dezvoltarea răspunsurilor anticipative la aceste schimbări. Scenariile sunt perspective comprehensive, pe termen lung, care asigură înțelegerea dinamicii schimbărilor interne și o înțelegere cât mai clară a razei de acțiune în privința oportunităților și a amenințărilor cu care se confruntă organizația.

Înțelegerea importanței mediului și a schimbărilor care se produc pot afecta succesul sau chiar supraviețuirea instituției. Planificarea răspunsurilor adecvate ale instituției depinde de capacitatea acesteia de a prevedea transformările potențiale ale macromediului fiind astfel necesare:

- înțelegerea macromediului;
- cercetarea sistematică a mediului;

- identificarea celor mai importante oportunități și amenințări;
- adaptarea inteligentă la mediu

Mediul de marketing al organizațiilor este format din ansamblul elementelor și a factorilor externi acestora care le influențează capacitatea de a satisface nevoile și dorințele clienților. Mediul de marketing poate conține oportunități și amenințări la adresa organizațiilor, ce se cer a fi identificate și uneori chiar anticipate. Mediul de marketing cuprinde micromediul și macromediul. (N. Paina).

A. Prodan delimitează la nivelul instituției educaționale cele două dimensiuni ale mediului: mediul muncii (micromediul) și mediul contextual (macromediul). Regăsim astfel următoarele componente:

- *mediul muncii*- alcătuit din: elevi/studenți, alte persoane care pot influența, organizații de control, instituțiile responsabile de educația viitoare, comunitatea de afaceri, furnizori, publicul general, media, concurența (micromediul cuprinde astfel grupurile cu care școala intră direct în relație și de la care are nevoie de sprijin material sau non-material pentru a-și îndeplini rolul său educațional);

- *mediul contextual*- cuprinde: climatul economic, schimbările tehnologice, dezvoltările demografice, schimbările în sfera culturală, în politicile educaționale și în legislație (școala poate exercita o influență mai mică sau chiar nici o influență asupra macromediului dar forțele care emană de aici pot avea influențe directe asupra supraviețuirii școlii).

Un loc important în configurația mediului instituției educaționale îl ocupă *elevii* pentru că ei determină natura și scopul cererii pentru educație în acest spațiu. De modul în care managerii le câștigă încrederea și ei vor prefera acea școală și nu alta- depinde în mod direct supraviețuirea școlii. Opțiunile elevilor sunt influențate în mare măsură însă și de alte persoane din mediul social. *Persoanele de influență* (părinți, prieteni, angajați ai școlii, directori de firme, colegi) sunt de fapt cei care sprijină elevii în alina anumite decizii. Școala are nevoie să câștige încrederea și respectul acestor grupuri care pot atrage cursanți. *Furnizorii* de resurse materiale sunt de luat în calcul de asemenea pentru preferințele și așteptările lor. Prin relația școlii cu *instituțiile responsabile de educația viitoare și comunitatea de afaceri* va crește valoarea educației oferite în percepția clienților școlii. Influențele directe asupra „libertății” școlii sunt exercitate de grupurile de control și de reglementare.

Mediul de marketing

- **Macromediul**
  - **Mediul demografic**- analiză a populației din următoarele puncte de vedere:
    - 1. dimensiune și ritm de creștere a populației diferitelor orașe, regiuni, state;

2. repartizarea pe grupe de vârstă și categorii etnice, pe nivelul de pregătire, pe tipuri de familii, pe caracteristici și evoluții regionale;

3. tendințele demografice la nivel de localitate (populare, depopulare a satelor, categorii de vârstă, nivel de educație, calificări.

○ **Mediul economic-** mediul de dezvoltare economică a regiunii/țării în care își desfășoară activitatea instituția (acesta poate fi măsurat printr-o serie de indicatori economici cum sunt: veniturile curente, prețuri, putere de cumpărare, economiile populației, datorii, cheltuieli etc.);

○ **Mediul natural-** se definește prin abundența sau lipsa de resurse naturale, amplasarea în teritoriu a resurselor, peisajul, deteriorarea calităților mediului natural, resurse naturale în zonă, poluatori majori

○ **Mediul tehnologic-** tendințele tehnologice ce trebuie luate în seamă la o analiză a macromediului:

1. accelerarea ritmului schimbărilor tehnologice;
2. tehnologia de care dispun instituțiile în prezent;
3. posibilități de inovare;
4. mărirea bugetelor de cercetare- dezvoltare

○ **Mediul politic-** organisme și grupuri de presiune care influențează și limitează acțiunile diferitelor organizații și instituții;

○ **Mediul legislativ-** ansamblul normelor juridice și a reglementărilor care privesc: calitatea serviciilor, protecția consumatorilor, protecția mediului, fiscalitate, legislația privind educația

○ **Mediul socio- cultural-** valorile culturale de bază, tendințe de evoluție ale valorilor culturale

● **Micromediul**

○ **Extern-**

▪ **Sursele de finanțare**

▪ **Beneficiarii** (directi sau indirecti) – reprezintă destinația și rațiunea eforturilor organizației și se prezintă prin piața efectivă a acesteia, în fiecare moment al existenței sale

▪ **Intermediarii**

▪ **Concurența-** poate fi dată de:

1. organizațiile care desfășoară activități similare;
2. organizațiile care se adresează aceluiași beneficiari;
3. organizații care apelează la aceleași fonduri.

▪ **Publicul** – organizațiile, grupurile și indivizii care prin atitudinile, opiniile sau acțiunile lor pot avea un interes semnificativ asupra intereselor organizațiilor. Publicul poate fi un sprijin sau un accelerator al acțiunilor, dar, la fel de bine, poate fi un obstacol sau o frână în calea acțiunilor și intereselor sale (mass-media,

instituții guvernamentale și administrația publică, grupuri de interese politice și civice, opinia publică, salariații)

○ **Intern** – cuprinde:

▪ **Resursele umane-** persoanele care colaborează cu instituția/organizația și se implică în proiectele desfășurate de aceasta)

▪ **Resursele materiale**

▪ **Resursele financiare**

▪ **Mix-ul de marketing** (cei patru P): Preț, Produse (servicii), Plasare (distribuția)- modul în care serviciile, produsele organizației/instituției ajung la beneficiari, Promovare- reclama, relațiile publice, promovarea activităților

▪ **Planificarea de marketing : ANALIZA SWOT**

Analiza SWOT- implică înțelegerea și analiza punctelor forte și a celor slabe, precum și identificarea aspectelor care ar putea favoriza sau amenința activitatea instituției, a organizației.

Analiza internă- are ca rezultat listarea punctelor tari și a punctelor slabe. În momentul în care se face această analiză este bine să se examineze fiecare componentă a organizației/instituției- vezi micromediul intern

Analiza externă – se iau în considerare elementele din mediul extern și se identifică acele puncte care pot fi oportunități sau amenințări pentru echipă sau instituție/organizație.

	POZITIV	NEGATIV
INTERN	Puncte tari (Strengths) S	Puncte slabe (Weaknesses) W
EXTERN	Oportunități (Opportunities) O	Amenințări (Threats) T

Interpretarea analizei SWOT

După ce au fost obținute datele din analiza SWOT trebuie adoptate deciziile cu privire la ce este de făcut:

- Luați decizia de a investi în potențarea punctelor tari, pentru a fructifica la maxim oportunitățile (analizând cadranele S-O);
- Stabiliți dacă oportunitățile respective sunt suficient de importante pentru a merita să se investească în transformarea punctelor slabe în puncte tari. Dacă da, folosiți-vă pentru asta de un alt punct tare sau de o altă oportunitate (analizând cadranele W-O);
- Stabiliți dacă este realist ca amenințarea să fie depășită prin forțele echipei. De obicei se consideră că este inefficient să se mențină niște puncte tari atâta

timp cât mediul nu oferă nici o oportunitate și se adoptă o decizie de retragere din zonele respective dar nu trebuie făcută o regulă din acest lucru! (analizând cadranele S-T)

- Faceți în așa fel încât, membrii echipei să conștientizeze că într-o astfel de zonă aveți o problemă gravă și urgentă, care poate să pună în pericol funcționarea instituției sau a echipei. Acordați o atenție deosebită identificării unor soluții care să îndepărteze pericolul (analizând cadranele W-T).

Câteva sugestii pentru o analiză SWOT de succes:

- Fiți realist și obiectiv în ceea ce privește punctele tari și punctele slabe ale organizației/instituției;
- Analiza trebuie să vă ofere imaginea clară despre unde se poziționează organizația/instituția dumneavoastră astăzi și unde ar putea ajunge ea în viitor;
- Fiți specific! Evitați situațiile „gri”!
- Analizați întotdeauna ținând cont de serviciile deja existente în sectorul dumneavoastră de activitate;
- Faceți o analiză SWOT scurtă, simplă și la obiect! Evitați analizele complexe și sofisticate!

Bibliografie

Paul Dan Brândașu, Dan Cernușcă - "Marketing", Editura Universității "Lucian Blaga" Sibiu-2001

Managementul clasei de elevi

prof. Lucia Wozarik-Alexa
Grup Școlar Tudor Tănăsescu Timișoara

Educația ca acțiune socială nu poate fi concepută decât în grupuri educaționale . De altfel întreaga viață a omului se desfășoară în grupuri : familia, grupul de prieteni , grupul de colegi , grupul de muncă, grupul sportiv eventual .

Educația, pregătindu-l pe copil pentru viață , nu poate rămâne în afara acestei realități .

Ca atare , din primul an de grădiniță și până în ultimul an de studii universitare , activitatea individului va fi concepută și realizată în grupuri educaționale : grupă , clasă , an de studiu , cerc științific .

Aceste mici unități sociale de educație și de muncă se integrează în unități mai mari care la rândul lor se integrează prin diverse verigi intermediare în marea colectivitate care este societatea. Clasa de elevi este un grup formal deoarece nu se constituie în mod spontan pe baza unor decizii personale ci a unor administrative .

În faza sa incipientă, clasa de elevi, are un indice de coeziune scăzut, relațiile între membrii săi fiind sumare și anemice. Durata relativ mare , 4 ani , dar și activitatea educativă a profesorului fac să crească indicele

de coeziune , relațiile consolidându-se treptat și grupul devenind mai încheșat .

Aceasta este o preocupare a oricărui educator interesat de organizarea grupului educațional .

Când munca educativă se desfășoară fără teme științifice, în clasă iau naștere mișcări centrifuge și se formează subgrupuri orientate negativ – așa numitele tabere .

Elementul polarizator al unui grup de muncă este existența unui scop comun: dobândirea de noi deprinderi și cunoștințe, formarea personalității . Uneori scopul este intransitiv, cunoscut doar de profesor , dar el poate deveni tranzitiv prin acțiunile promovate , acțiuni care realizează relații de colaborare, competitivitate, relații sociale .

Rolurile manageriale ale cadrului didactic

Majoritatea analizelor care s-au circumscris problemelor anterioare au evidențiat o serie de multiplicări ale planurilor de referință implicate în acțiunea educativă . Sinteza logică a materialelor investigate ne permite să relevăm următoarele roluri (comportamente fundamentale) ale cadrului didactic în activitatea instructiv-educativă cu clasa de elevi :

planificarea activităților cu caracter instructiv și educativ , determinarea sarcinilor și obiectivelor pe variate niveluri , structurarea conținuturilor esențiale și alcătuirea orarului clasei , etc.;

organizarea activităților clasei, fixarea programul muncii instructiv-educative, structurile și formele de organizare . Cousinet a atribuit educatorului sarcina de a constitui și determina climatul și mediul pedagogic ;

comunicarea informațiilor științifice, seturile axiologice sub forma mesajelor, stabilirea canalelor de comunicare și repertoriile comune. Activitatea educativă implică de altfel și un dialog perpetuu cu elevii ilustrat prin arta formulării întrebărilor dar și prin libertatea acordată elevilor în structurarea răspunsurilor (merită să subliniem de asemenea și stimularea elevilor în facilitarea procesului de punere a întrebărilor). Dialogul elev-profesor necesită un climat educațional stabil, deschis și constructiv ;

conducerea activităților desfășurate în clasă direcționând procesul asimilării dar și al formării elevilor prin apelul la normativitatea educațională. Durkheim definește conduita psiho-pedagogică a educatorului prin intermediul noțiunii de "dirijare" care facilitează construcția sentimentelor și a ideilor comune;

coordonarea în globalitatea lor a activităților instructiv-educative ale clasei , urmărind în permanență realizarea unei sincronizări între obiectivele individuale ale elevilor cu cele comune ale clasei , evitând suprapunerile ori risipa și contribuind la întărirea solidarității grupului ;

îndrumarea elevilor pe drumul cunoașterii prin intervenții punctuale adaptate situațiilor respective, prin sfaturi și recomandări care să susțină comportamentele și reacțiile elevilor ;

motivarea activității elevilor prin formele de întărire pozitive și negative ; utilizarea aprecierilor verbale și reacțiilor nonverbale în sprijinul consolidării comportamentelor pozitive; orientarea valorică prin serii de intervenții cu caracter umanist a tendințele negative identificate în conduitele elevilor ; încurajarea și manifestarea solidarității cu unele momente suflatești ale clasei ;

consilierea elevilor în activitățile școlare dar și în cele extrașcolare , prin ajutorare , prin sfaturi , prin orientarea culturală și axiologică a acestora . Un aport deosebit îl are intervenția educatorului în orientarea școlară și profesională dar și în cazurile de patologie școlară;

controlul elevilor în scopul cunoașterii stadiului în care se află activitatea de realizare a obiectivelor precum și nivelele de performanță ale acestora . Controlul nu are decât un rol reglator și de ajustare a activității și atitudinii elevilor;

evaluarea măsurii în care scopurile și obiectivele dintr-o etapă au fost atinse prin instrumente de evaluare sumativă, prin prelucrări statistice ale datelor recoltate și prin elaborarea sintezei aprecierilor finale. Judecățile valorice pe care le va emite vor constitui o bază temeinică a procesului de caracterizare a elevilor.

Concluzia pe care o putem trage analizând succinta trecere în revistă a principalelor tipuri de comportamente presupuse de acțiunile și intervențiile pedagogice ale cadrelor didactice (prezentarea a fost realizată într-o manieră globală fără apelul la vreun criteriu ori vreun indicator ferm) este aceea că majoritatea acestora sunt de natură managerială . Procesul de conducere , managementul , fiind o caracteristică a oricărei activități organizate dar și a oricărei acțiuni ce tinde către eficiența maximă , prezintă o serie de trăsături și funcții comune , identificabile și într-o analiză efectuată asupra clasei de elevi .

Problemele de maximă responsabilitate care diferențiază procesele manageriale din învățământ față de procesele izomorfe din alte sectoare ale vieții sociale, față de industrie spre exemplu , unde între conducător și executant se interpune mașina, sunt ca, în procesul de învățământ conducerea se realizează nemijlocit asupra personalităților în formare ale copiilor și tinerilor. Iar dacă în industrie rebuturile pot fi recondiționate și reintroduse în circuitul economic (pierderile nefiind prea însemnate) , în educație eșecurile înregistrate în procesul de formare pot avea consecințe individuale și sociale nefaste: incompetența, analfabetism , inadaptare, delincvența. Apreciem, pornind și de la aceste considerente, că perspectivele de abordare ale activităților din clasa de elevi într-o formulă nouă și modernă, aceea a *managementului clasei*, vin în întâmpinarea unei nevoi obiective de perfecționare și de eficiență .

Dimensiunile managementului clasei de elevi

- dimensiunea ergonomică : mobilierul școlar reprezintă o parte importantă a bazei tehnico-materiale a învățământului și, potrivit specialiștilor din domeniul, este compus dintr-o serie de piese de mobilă folosite în mediul școlar, ca suporturi conexe, în scopul îndeplinirii unor obiective educaționale. În compoziția mobilierului școlar intră atât piesele destinate locurilor de studiu și de învățare ale elevilor cât și mobilierului personal rezervat cadrului didactic. Din punct de vedere ergonomic mobilierul școlar este realizat corespunzător caracteristicilor psiho-somatice ale elevilor și adecvat spațiului de clasă, în timp ce dintr-o perspectivă didactică, acesta trebuie instalat și reglat după obiectivele instructiv-educative ale activității. Atributele moderne ale mobilierului sălii de clasă sunt după Ullich (1995) : *simplitatea , funcționalitatea , durabilitatea , instrucționalitatea și modularitatea*. Specialiștii în ergonomie școlară sunt preocupați în momentul de față de realizarea unui mobilier al sălii de clasă după standardele anterioare , care poate să ofere elevului atât autonomia funcțională cât și posibilitatea de organizare a activității educaționale pe grupuri de elevi . Un subiect predilect al preocupărilor privitoare la ergonomia spațiului de învățământ - clasa - este cel al modularității mobilierului școlar, astfel încât, acesta să poată fi organizat și reorganizat, compus și descompus, în funcție de sarcina didactică fundamentală și de stilul educațional al cadrului didactic. Spre exemplu, o dispunere a mobilierului în manieră tradițională, favorizează mai ales expunerea cadrului didactic și atitudinea pasivă a elevilor și se pretează la activități educaționale de tip predare-învățare, prelegere. Din contră o dispunere a mobilierului pe sistem semicerc sau chiar oval, schimba accentul interpersonal al relației educaționale, favorizând și încurajând interacțiunile permanente și activismul elevilor.

- vizibilitatea : reprezintă o substructură dimensională a managementului clasei de elevi, dependentă de ergonomia acesteia. Vizibilitatea este o constantă ergonomică, apropiată de igiena școlară și presupune adaptarea spațiului școlar al clasei, inclusiv al mobilierului la necesitățile somato-fiziologice și de sănătate ale elevilor. Totodată, vizibilitatea este condiționată de dispunerea mobilierului în clasa de elevi (variabilă spre exemplu în funcție de orientarea după anumite surse de lumina) și de starea de sănătate a elevilor. La acest nivel avem în vedere copiii cu deficiente de vedere , cu deficiente de auz , cu deficiențe structurale ale scheletului precum și copiii care din punct de vedere fizic sunt variabili după înălțime. Ținând cont de acești parametri fizici, biologici și medicali , într-o strânsă dependență și cu parametri de tip social și instrucțional, cadrul didactic va lua cele mai bune decizii rezultate din combinațiile de alternative posibile. Selecția se va face printr-o susținere criterială armonioasă , punându-se la acest nivel pe primul plan argumentele de tip medical și fizic. Este recomandabilă și aici *stimularea unei dinamici a pozițiilor în ocupate în bănci de elevi ,*

astfel încât permutările respective să nu încalce legile biologice , fizice și medicale anterioare dar, totodată, să nu contravină nici normelor psihopedagogice, instructiv-educative și de socializare ale elevilor în sala de clasă.

- amenajarea sălii de clasă : cele mai interesante analize de nivel managerial nu exclud variabilele de mediu cultural-estetic ale clasei de elevi. Cadrul didactic trebuie să respecte din punct de vedere managerial ideea că , clasa , ca grup organizat poate să se identifice la nivelul culturii manageriale prin intermediul unui element de individualizare (o mascotă, spre exemplu) și să-și eficientizeze structura grupală interioară prin intermediul unui spațiu (pereții sălii de clasă, alte piese de mobilier decât cele strict școlare) amenajat după legile instructiv-educative, estetice dar, nu în ultimul rând , și după cele manageriale . Cultura grupală a clasei de elevi presupune promovarea atât a unor valori instrumentale cât și a unor valori expresive (sloganuri , simboluri, ceremonii, ajungându-se chiar până la adevărate "ritualuri de socializare"), cele din urmă constituindu-se în adevărate fundamente pentru primele. Constituită pornindu-se de la premisa teoretică a elaborării în dinamica interacțiunilor de grup , cultura de grup trebuie să se situeze în centrul atenției cadrului didactic . Acesta trebuie să orienteze prin demersurile de tip managerial, elementele incipiente ale culturii grupale în sensul prescris de obiectivele sociale și educaționale ale activității instructiv-educative, punând la baza structurării culturii instrumental-normative elementele de cultura expresivă, simple la o primă constatare empirică , dar foarte complexe la o analiză mai profundă a evoluției fenomenului menționat . Un simbol al clasei, o melodie preferată, un joc preferat, o poveste reprezentativă pentru clasă, câteva seturi de fotografii cu membrii clasei, constituie tot atâtea ocazii de configurare indusă unei culturi expresive și mai târziu instrumentale la nivelul clasei de elevi , prin intermediul unor părgii, de construcție și de reglare, de tip managerial .

- dimensiunea psihologică : elementele centrale ale dimensiunii psihologice sunt reprezentate de cunoaștere, respectarea și exploatarea particularităților individuale ale elevilor . Ca substrat integrator factorul central este *capacitatea de muncă a elevilor în clasă*, concept utilizat în toate studiile de psihologia muncii și în studiile de randament profesional. Modul de concretizare structural-integrativă a capacității de muncă a elevilor în legătura directă cu managementul clasei de elevi se prezintă astfel :

- capacitatea de învățare (exp.: "învățarea normativă");

- trăsăturile de personalitate (competențe sociorelaționale) .

- dimensiunea socială : în mod tradițional punctele de vedere sunt oarecum consonante în ceea ce privește tematica fundamentală a clasei de elevi ca grup social : structura , similitudinea și problematica liderilor sunt doar câteva din arile de preocupare ale investigațiilor de tip sociologic în clasa de elevi .

- dimensiunea normativă : specialiștii în sociologia clasei de elevi au observat că acest univers școlar este o reflectare micro (în miniatură) a problematicii unei societăți . Profesorul Emil Păun de la Universitatea din București definește normele ca fiind: ... *ansambluri de reguli care reglează desfășurarea unei activități educaționale* . Particularizând problematica normativă la specificul clasei de elevi, putem desprinde câteva concluzii privitoare la rolul constructiv al normelor în ceea ce privește organizarea internă a grupului , pe de o parte, și în evaluarea externă a grupului (judecări de valoare cu privire la comportamentele integrate și la comportamentele deviate - pozitiv și negativ) , pe de altă parte. După aprecierile aceluiași autor, tipologia normativă cu relevanță pentru clasa de elevi este următoarea: a. *norme explicite*: sunt normele prescriptive, cunoscute, clar exprimate și b. *norme implicite*: sunt normele ascunse, care se construiesc în cadrul grupului .

- dimensiunea operațională : succesul în întreprinderile cadrului didactic nu este asigurat numai prin raportarea simplă la normele clasei ci și printr-o raportare a acestora la normele școlare în general. Abordarea anterioară a acestui subiect este importantă deoarece contribuie la conștientizarea echilibrului dintre cele două categorii de norme , cele explicite și cele implicite. Ultima categorie normativă , *normele implicite* , pare să polarizeze atenția specialiștilor. Ele au fost de foarte multe ori acceptate ca expresii ale unui *ethos* implicit , exprimat într-un sistem de ritualuri , de ceremonii , de povestioare , care exprimă starea de spirit a membrilor grupului respectiv . Ele fac totodată serviciul de carte de vizită , de reprezentare a clasei la nivel de informație și de comunicare. Constituirea culturii normative implicite este legată după cum am mai spus și de percepția membrilor grupului față de normele școlare explicite menționate în regulamentele școlare. Constatări investigaționale interesante convertește problematica teoretică a dimensiunii normative într-o dimensiune operațională, practică. Exemplul elocvent îl reprezintă poziția divergentă a culturii profesionale față de cultura elevilor . Aceștia din urmă dezvoltă în plan operațional o serie de strategii de rezistență , "de supraviețuire" în clasă, cele mai importante fiind axate pe o idee valoroasă a sociologiei educației : "Nu te naști elev ci devii elev...".

- dimensiunea inovatoare : Jean Thomas lansează conceptul educație în schimbare și definește inovația ca : "Acea schimbare în domeniul structurilor și practicilor învățământului care are drept scop ameliorarea sistemului". Din perspectiva managementului clasei de elevi, dimensiunea inovatoare reprezintă o condiție esențială a optimizării interacțiunilor și a microdeciziilor educaționale în universul grupului. Independența atitudinală și de intervenție a cadrului didactic în situații de criză este dependentă de capacitățile inovatoare ale acestuia . Inovarea în planul relațional al clasei de elevi nu este numai rezultatul presiunii forțelor sociale inovatoare ci și a presiunile elevilor care acționează din

interior . În ceea ce privește deciziile inovatoare este de menționat necesitatea păstrării și a identificării unor spații pentru eventuale decizii secundare , suplimentare , în decursul fazei de intervenție și de execuție (spre exemplu în cazul unei intervenții corecționale, pedeapsa, reacția elevului la momentul respectiv poate determina o schimbare atitudinală a cadrului didactic) .

Situațiile de criză educațională în clasa de elevi

Nu puține sunt situațiile în care cadrul didactic se confruntă cu unele situații aparent insolubile care afectează prin obstaculare bunul mers al activităților din clasă. Încercarea de definire a unei situații de criză impune un apel justificat la elementele ale managementului teoretic.

Definiție :

Criza poate fi definită ca un eveniment sau un complex de evenimente inopinante , neașteptate dar și neplanificate , generatoare de periculozitate pentru climatul , sănătatea ori siguranța clasei respective și a membrilor acesteia .

Definiția ar trebui completată cu o serie de elemente conexe cum ar fi, pe de o parte , precizarea gradului de periculozitate, a percepției reale ori false a acestuia , iar pe de alta, gradul de probabilitate a evenimentului studiat . Mecanismele de a prevedea , delimita , defini , controla și soluționa o situație de criză presupun un efort mare , strategii de intervenție ferme dar prudente , un consum de energie nervoasă și fizică sporit , cu șanse de a determina consecințe greu de evaluat în planul echilibrului psihic al persoanelor implicate. Traumele pot fi semnificative întrucât "tentaculele" crizei tind să pună stăpânire și pe elemente conexe, aparent neimplicate în situația generatoare . Extensia crizei este favorizată și de intervențiile stângace ori chiar de nonintervențiile cadrului didactic nepregătit și neabilitat din punct de vedere managerial pentru o asemenea derulare evenimentială. De obicei situația de criză este recunoscută numai în momentele limită, deși, fragmente ale acesteia au fost identificate anterior , limitând la maximum șansele de soluționare promptă . În planul strategic abordarea managerială a crizei evidențiază, ineditul stărilor declanșate, faptul că nu poate fi asemănată cu vreun element stabil din starea de normalitate și impresia de insolubilitate . Aceasta poate că imposibilitate a identificării vreunei soluții de intervenție eficientă pe termen scurt .

Se pare însă ca elementele cu gradul cel mai mare de nocivitate le reprezintă "traumatismele" psihice și organizaționale crizele paralizând și uneori chiar stopând activitățile curente, destructurând echilibrul organizației școlare atât în interior , prin confuzia și insecuritatea create, dar și în exterior , prin discreditarea imaginii colectivului și a cadrului didactic respectiv . În majoritatea situațiilor cadrele didactice își concentrează eforturile și atenția, controlul și concentrarea asupra situațiilor didactice, asupra activității de predare ignorând , de multe ori nu din rea voință , diversitatea situațiilor

educaționale ca structuri complexe, atitudinal-relaționale . Involuntar , asemenea atitudini educaționale creează un teren propice apariției și dezvoltării fenomenelor de criză .

Identificarea și cunoașterea situațiilor de criză este potrivită pentru debutul analizei să particularizăm situațiile de criză la nivelul spațiului școlar. Ce fenomene școlare în interiorul clasei de elevi pot constitui adevărate crize : conflicte și situații relaționale greu controlabile între - elevi : certuri injurioase, bătăi soldate cu traume fizice și psihice (rănirea elevilor) care au implicat mai mulți elevi ai clasei și au condus la divizarea grupului ; prezența și infiltrarea unor grupări delivente, implicarea mai multor elevi ai clasei în asemenea acțiuni : furturi , consum de droguri , abuzuri sexuale , tentative de sinucidere , omor ;

- profesori-părinți : ,conflicte care pot împiedica incommensurabil coeziunea organizației clasei și a echilibrului atitudinal al cadrului didactic ; denigrări ; mituirii ;

- inter-clase : prin exacerbarea stărilor de emulație în diverse împrejurări, prin conflicte deschise între membri marcanți ai celor două colective , toate însă cu proiecții ample în planul relațiilor ori a stabilității organizației clasei și identificabile prin scăderea eficienței activităților educaționale .

Am încercat să identificăm numai câteva din posibilele situații de criză intervenite în derularea activităților școlare zilnice. Dar pentru ca am spus ca unei crize îi este propriu atipismul pare dificil de creionat și de anticipat .

Intervenția în cazul copiilor cu nevoi speciale în clasă

S-a conturat în ultima perioadă de timp o nouă paradigmă la nivelul managementului clasei de elevi, **integrarea**, ca principiu organizatoric preluat și acceptat necondiționat și în pedagogia generală. Dintotdeauna mulți specialiști ai acestei ramuri pedagogice s-au preocupat de a nu separa copiii și tinerii cu "handicap" (denumire la care vom renunța) de ceilalți copii ai școlii de masă, ai clasei , militând pentru integrarea treptată a acestei categorii la nivelurile de politică educațională și curriculară . Cu toate acestea, managementul clasei de elevi în ansamblu este tributar accepțiunilor tradiționale , astăzi vetuste : orientarea elevilor cu nevoi speciale spre forme de îngrijire autonome , izolate și specifice . Această predispoziție a condus la grave dezavantajări și masive prejudicii sociale și morale: stigmatizări , discriminări , etichetări pentru unele categorii de copii și tineri. Elevul cu nevoi speciale a fost apreciat de către unele curente psihopedagogice ca "subiect educațional" degradat . Conceptual însă, extensiunea noțională a termenului de elev cu nevoi speciale îi presupune atât pe aceia cu inteligența supramedie , deci pe elevii supradotați , cât și pe cei cu diverse forme de handicap . Dar pentru ca această din urma categorie provoacă mai multe situații predispozante la criză ne vom ocupa cu precădere de domeniul elevilor cu handicap. Este de aceea important ca diagnozele orientate medical-simptomatic să fie

direcționate și spre o evaluare globală , de ansamblu , astfel încât să nu se uite că : "Un handicap rămâne numai ca o parte a unei personalități umane!". Stigmatizarea direcției de cercetare a managementului clasei de elevi privitoare la nevoile speciale de educație frânează dezvoltarea comunicării și a personalității copilului punând bazele unei izolări sociale sigure. Pe aceste temeuri perioada de timp de până la substituirea paradigmei trebuie să fie mult redusă astfel încât copilul să nu mai fie constrâns la a intra în tipare medicale ce ținneau de modelele afecțiunilor ori ale bolilor ci , să aibă libertatea contextelor naturale de viață . Aici vor fi încorporate câteva caracteristici stabilite ca valori personale ale copilului perceput ca o ființă armonioasă cu sentimentele sale , cu temerile sale , cu grijile și capacitățile sale dezvoltate la o sumară evaluare . Numai într-o asemenea situație echivalentă logică (dar mai corect spus sofistică) face ca un handicap să fie un "handicap". În afară de aceasta un elev este handicapat numai în corespondență cu aranjamentele școlare prestabilite , cu așteptările și sistemele de evaluare ale scolii ori ale profesorilor . Dar în școlile integrate lucrează specialiști ce au depășit deja mentalitățile și accepțiunile tradiționale defectuoase ale handicapării , susținând un punct de vedere democratic și eficient . Ei operează deja cu unele convingeri . Învățarea ca model pozitiv de interacțiune multivariantă , altfel spus , învățarea ca proces de trăire a unui context spațio-temporal într-o colectivitate a constituit în urma observațiilor și investigațiilor (evident din punctul de vedere al psihologiei învățării) o perspectivă valoroasă ce va trebui grabnic acceptată în special pentru instrucția copiilor cu probleme adaptative de natură psiho-socială. Rezumarea exclusivă a elevilor , spre exemplu, cu evidente dificultăți social-relaționale ori de învățare, la o singură presupusă grupă omogenă de învățare trebuie astăzi abandonată , datorită atât experiențelor științifice pozitive cât mai ales ca răspunsuri imediate la imperativele psiho-pedagogice ale prezentului ori ale viitorului . Astfel , managementul clasei de elevi trebuie să renunțe la reproșurile celor care nu corespund cunoscutei "ficțiuni a normalității "situându-se astfel pe un statut defăimător . Cei mai mulți copii cu probleme de învățare și de comportament prezintă și puncte fierbinți la nivel social – relațional . În universul vieții lor cotidiene , regulile comportamentale, modalitățile de definire ale informațiilor și situațiilor precum și decodificarea modelelor, au o altă semnificație statuată prin jocul regulilor și al normelor stabilite de comunitatea școlară și de educator . Rămâne deschisă întrebarea : cu ce drept acordă unii pedagogi eticheta de "handicapat" copiilor dezavantajați tocmai în spiritul însușirilor anterior amintite? Ce trăsături de personalitate determină un anumit tip de percepție socială pentru copiii cu nevoi speciale? Când cineva este considerat "normal", când diversitatea personalității umane poate fi considerată drept apanaj al normalității , atunci nu mai avem nevoie

de a tinde către aparenta omogenității și astfel , anumiți oameni nu vor mai fi izolați , selecționați . În acest caz este drept ca trebuințele individuale și problemele descrise anterior să ia într-un timp cât mai scurt locul noțiunii stigmatizate , fără a simplifica prin aceasta acțiunile pedagogice , cât mai ales substratul teoretic, argumentativ. Managementul clasei de elevi este provocat, pretențiile pedagogice trebuie să fie mărturisite realist iar dezideratul integrării în Științele Generale ale Educației trebuie să fie redeschis . Astfel , pe bazele schimbate ale cadrului acțional de astăzi nu vor mai fi posibile separațiile între școlile de masă și școlile speciale , între Pedagogie și Pedagogie specială , iar problematica integrării se va situa pe o poziție privilegiată la nivelul preocupărilor Științelor Educației. Pentru managementul clasei este demnă de luat în seamă deschiderea către Pedagogie și către Științele Educației . Sistemul prezentat anterior croiește drumul unei reale integrări pedagogice în clasă . Ea pune temelia unei punți de legătură între cele două latifundii spirituale și științifice având ca rezultat un înalt nivel calitativ al instrucției și învățământului cu acest specific. Managementul clasei are atunci posibilitatea de a-și îndeplini și nobila misiune de a transcende granițele fizice și spirituale dintre copii și tinerii cu dificultăți adaptative și ceilalți copii din clasă/școală. Când integrarea va deveni regulă în orice caz instrucțional nu va mai fi necesară decât o calificare superioară a cadrului didactic .

Bibliografie selectivă :

Caiete de pedagogie modernă – E.D.P. - 1978
Pedagogia noastră cea de toate zilele – I. Drăgan , P. Petroman , D. Mărgineanțu – Editura Eurobit – 1992

EDUCAREA ESTETICĂ PRIN ACTIVITĂȚILE ARTISTICE PLASTICE -studiu-

Instit. Vlase Adriana
ȘC. CU CLS. I-VIII NR. 12 Timișoara

Arta ne construiește într-un anumit fel firea și ne poate obișnui să ne bucurăm cum se cuvine, sau poate contribui la trecerea cu folos a timpului, sau în formarea înțelepciunii. Arta reflectă nevoia omului de a-și înfrumuseța viața, mai apoi intervine nevoia de a crea frumosul pentru sine și pentru cei din jur.

Lumea este colorată! Lumea este frumoasă și veselă datorită culorilor. Lumea fără culori ar fi tristă, mohorâtă. Sa ne gândim la marea deosebire dintre o zi de vară - însorită, scăldată de cerul albastru, smălțuită de flori, frunze și lănețuri, și o zi de toamna târzie, cețoasă. când totul este dominat de cenușiu. Există frumusețe și culoare chiar și în înfățișarea tristă a naturii ce se pregătește pentru iarnă. Copilul trebuie învățat să perceapă această frumusețe din natură. De asemenea, el

trebuie îndrumat să aprecieze frumosul creat de semenii săi și să-l respecte.

În contextul desfășurării reformei, se face simțită tot mai acut nevoia unei educații artistice de bază a tinerilor, devine necesară o nouă poziționare a educației plastice în calitatea sa de disciplină cu rol important în dezvoltarea armonioasă a școlarului.

Ca educatori, ce putem cunoaște, cum putem cunoaște procesul acesta complex de structurare a unor criterii de apreciere a frumosului, cum și cât putem interveni, când este bine să intervenim? Prin ce metode și mijloace să intervenim și pe baza căror principii generale?

La aceste întrebări încercăm să răspundem în lucrarea de față, fără pretenția de a fi epuizat tema atât de vastă despre formarea câmpului noțiunii de frumos.

La elevii mici, ai ciclului primar, nu se poate vorbi încă de formarea noțiunii de frumos, ci doar despre formarea câmpului noțiunii de frumos.

Nu toate obiectele conținute în sfera noțiunii au aceeași relevanță, unele se impun mai clar, mai pregnant, altele sunt mai șterse, mai puțin expresive. Unele elemente din sfera noțiunii devin elemente prototip, care întruchipează mai clar noțiunea respectivă.

Pentru a afla aceasta, am conceput un experiment format din cinci teste, din care primele patru au fost elaborate în câte două variante și l-am aplicat pe un eșalon de 75 elevi din clasele I-IV. Acest experiment l-am conceput în domeniul artelor plastice. Dar câmpul noțiunii de frumos poate fi urmărit (și ar fi foarte interesant de observat) și în celelalte arte.

Testul 1 prezintă același desen, realizat în mai multe tehnici de lucru, expuse pe diverse planșe, efecte obținute: ambiguitate, mister, mișcare, vibrație, tensiune, dramatism. Se constată că marea masă a copiilor consideră frumoasă planșa colorată cu pata plată, apoi așază pe locul al II-lea planșa colorată realist, iar pe locul al III-lea, procentul arată că se află planșa desenată schematic, simplu.

În cea de-a doua fază a prezentării testului, planșele care au apărut mai puțin frumoase au fost prezentate în ramele de culoare închisă spre a observa dacă la această vârstă elevii dau importanță felului de prezentare a unui desen, a unei picturi sau, în general, a unei opere de artă. Urmărind tabelele cu rezultatele obținute de această dată se constată o creștere destul de slabă a procentelor la planșele cu ramă, dar planșele care au obținut primele locuri în prima etapă a experimentului își mențin pozițiile.

Copilul de 6-10 ani are tendința de a se apropia în aprecierea lui pentru frumos numai de anumite laturi ale acestuia. Pentru ei este faimos desenul ordonat, desenul curat, desenul clar. Este, de asemenea, frumos desenul cu multe culori, culori vii îmbinate plăcut, desenul cu personaje. Preferă la această vârstă tehnica de culoare cu pata plată care exprimă claritate. De asemenea, este apreciată tehnica de culoare realistă, unde subiectul

pare real cu toate amănunțele lui și are un aspect documentar nou și aici pregnanța formei generale este preferată.

Sunt considerate mai puțin frumoase acele desene care dau copiilor senzația de vibrație, mișcare și ambiguitate. De asemenea, ei resping desenele considerate „mâzgălite”, dezordonate și mai ales fără culori. Resping senzația de tensiune, mister sau dramatism. Copiii doresc veselie, liniște sufletească, optimism, joc și voie bună, toate exprimate prin culori vii, deschise, clare. Au însă o mare influență asupra lor experiența afectivă în legătură cu unele culori, cu unele obiecte sau figuri desenate. Este vârsta când aceste experiențe au roluri hotărâtoare în aprecierea unui desen, a unei picturi sau a unei opere de artă.

Testul nr.2 prezintă cinci planșe, în care variază doar tematica. Tehnica de lucru este în pată vibrată (mai mult sau mai puțin). Mulți copii au fost atrași de compoziții cu personaje (mai ales băieții). Lor le place mișcarea, veselia, apare și aici, ca la peisaj, tendința spre lumea exterioară. Băieții au preferat desenul cu sportul lor preferat. A contat mai puțin felul cum a fost realizat și mai mult faptul că desenul avea personaje, minge, gazon, porți pentru marcarea golurilor. Dimpotrivă, fetițele l-au considerat urât pentru că ele nu par a fi atrase de fotbal, preferând peisajul sau florile. Compoziția abstractă a fost cea mai controversată, copiilor le plăceau culorile, dar nu înțelegeau desenul. Această senzație de ambiguitate, mister are ceva nefamiliar pentru ei. Deci, dacă nu l-au înțeles, nu l-au considerat frumos.

Portretul a fost considerat „urât” pentru că la această vârstă ei au imaginea omului întreg (cu mâini, cu picioare etc), pe când aici el era neterminat - în concepția lor. Portretul așa cum a fost realizat, pentru ei era nefiresc.

Testul nr.3 are doar patru planșe, cu lucrări relativ abstracte, cuprinzând doar figuri geometrice prezentate într-o mare varietate de culori. Am dorit ca ele să sugereze elevilor sau să le dea senzația de ordine, de ordine, simetrie sau asimetrie. Testul urmărește tendința copilului de 6-10 ani de a se apropia de acele lucrări care sugerează anumite laturi ale frumosului. Aceste rezultate nu pot fi totuși prea concludente datorită vârstei lor, care nu le permite înțelegerea compozițiilor abstracte. Elevii au răspuns cerințelor doar datorită culorilor și mai puțin faptului că au înțeles desenele. „Ordinea” a fost preferată de o parte din elevi pentru că ei asociază frumosul cu ordinea. Alții au respins această planșă exact din aceleași motive: erau prea ordonate, prea „cuminți”, așezate una după alta, prea înghesuite. De aici putem deduce că vârsta copiilor studiați cere lucruri concrete, ceva real, adevărat, întâlnit în experiența lor de viață.

Testul nr.4 cuprinde cinci planșe, în care elementele dominante sunt petele de culoare în contraste diferite, tratate mai mult sau mai puțin decorativ cu efecte specifice.

Cam aceleași răspunsuri s-au obținut și în faza a doua a testului. Am interpretat răspunsurile elevilor și s-au obținut următoarele rezultate: culoarea începe să devină frumoasă sau urâtă nu numai prin atributele sale (ton, saturație, luminozitate), ci și prin ceea ce poate să exprime plastic - o idee, o trăire, o atitudine. Copiii au preferat contrastul puternic pentru claritate și simplitate. Forma rotundă a ieșit în evidență, iegându-o de ceva concret, ce ține de experiența lor afectivă (minge, câmp verde, floare). Monocromia a atras și ea privirile prin efectele de puritate, liniște și simplitate. Unii elevi au respins planșele pe diferite motive: nu le plac culorile, nu sunt frumoase (ordonate). Planșa cu fuziunea celor două culori nu a fost înțeleasă și de aceea a fost respinsă. Au fost însă copii care au văzut o pasăre și le-a plăcut (aceștia au o imaginație bogată).

Deci, acest test a demonstrat ca efectele cele mai puternice le-au produs planșele cu contraste puternice și sub forma pater plate.

Testul nr.5 - Acest test propune cinci reproduceri de artă autentică, prezentând toate aceeași tematica - portretul. Fiecare portret este realizat de către alt autor și în altă tehnologie plastică. De asemenea, autorii sunt din epoci diferite, din Renaștere și până în secolul nostru.

După prelucrarea rezultatelor, se pot desprinde unele concluzii: copiii și-au declarat preferințele pentru picturile accesibile lor, au fost impresionați de vestimentația bogată și elegantă, precum și de grația și tinerețea persoanei din desene,unii au apreciat și reproducerile. Autoportretul nu a fost înțeles nici portretul Copiii au văzut în ei doar un schelet înfricoșător și respingător. O concluzie a acestui test ar fi aceea că la această vârstă copiii nu știu încă să aprecieze „mesajul” unei opere de artă, nivelul lor de pătrundere și înțelegere a frumosului fiind abia în formare.

În activitățile noastre va trebui să asistăm, să-i ajutăm să înțeleagă „secretele” artei adevărate.

Constituirea câmpului noțiunii de frumos

Experimentul a scos în evidență fluiditate în domeniul frumosului și imposibilitatea de a obține rezultate exacte. Tot acestei fluidități i se datorează și dificultatea de a defini frumosul, de a formula notele sale caracteristice, de a fi explicat altora, de a fi implantat altora .

La constituirea câmpului noțiunii de frumos contribuie atât experiența afectivă, cât și cunoștințele asimilate la orele de desen: de asemenea, contactul direct cu arta, cu opera de artă, cu frumosul din natură, precum și analiza lucrărilor plastice sub îndrumarea dascălului duc la constituirea și lărgirea câmpului noțiunii de frumos.

La momentul încheierii experimentului, câmpul noțiunii de frumos, ia cei 75 elevi testați, se configurează aproximativ astfel: claritatea, simplitatea, ordinea, pata plată, pregnanța formei, simetria, asimetria configuraționale, contrastul puternic între formă și fond. La polul opus - neclaritatea, ambiguitatea, complexitatea

exagerată, vibrație excesivă, mister, tensiune, dramatism, dezordine. Dar granița dintre cele două câmpuri este relativă, ca dovadă că unii elevi introduc în câmpul frumosului elemente care la alții nu apar. Probabil că la aceștia aprecierea elementelor de limbaj plastic și, deci, puterea expresivă a lucrării depășesc oarecum așteptările proprii vârstei.

Exercițiul de la orele de educație artistică plastică îi învață pe copii să privească și să vadă, sau să caute și să extragă informații despre culoare, linie și formă cu ajutorul cărora să observe apoi „frumosul”. Această educație vizuală a copilului îl ajută la îmbogățirea percepției senzoriale în relație cu lumea exterioară. Punerea în contact a elevilor cu lucrări autentice, dar și cu altele de prost gust, pentru comparație directă, îi ajută să perceapă valoarea, simțind diferența. Familiarizarea treptată cu elementele limbajului plastic este principalul mijloc de formare a viitoarei culturi artistice a elevilor.

importantă modalitate de optimizare este expoziția - în clasa, în școală, având grijă de modul de prezentare al lucrărilor. Discutarea lucrărilor, cu scoaterea în evidență a părților valoroase a tablourilor, dar și a celor mai puțin reușite este un lucru extrem de important pentru formarea câmpului noțiunii de frumos la elevii mici.

Alte modalități de educație estetică constau în prezentarea la orele de desen a cât mai multor albume cu reproduceri de artă ale marilor creatori români și străini; organizarea vizitelor la muzee și galerii de artă, aflate în localitate sau cu ocazia excursiilor semestriale; emisiuni cu caracter artistic de la televizor, a filmelor documentare cu tematică din artele plastice, a spectacolelor teatrului de păpuși.

Lucrarea de față nu pune problema grăbirii construirii câmpului noțiunii de frumos. Esențialul este ca această construire să înceapă, iar elevii să fie conduși pe căile cele mai eficiente către cunoașterea frumosului valoros și să-l deosebească de kitsch.

Însemnătatea frumosului în viața oamenilor este azi poate mai mare ca oricând în istorie, deoarece frumosul devine o putere capabilă să acționeze spre binele nostru în cele mai diferite domenii. Rolul școlii este acela de a oferi cheia de descifrare și asimilare a valențelor frumosului.

BIBLIOGRAFIE

1. Aurel Dascălu - Educație plastică în ciclul primar, Editura Polirom, Iași, 1998;
2. Lucian Stan, Ileana Stan - Educație plastică, ghid metodic I-IV, Editura Aramis, București, 2004;

Cadrele didactice și reforma sistemelor educaționale

prof. Lucia Wozarik-Alexa
Grup Școlar Tudor Tănăsescu Timișoara

Impactul progresului social asupra dezvoltării potențialului intelectual al societății este esențial. Însă „populația mai bine pregătită devine și mai pretențioasă”, din care fapt rezultă necesitatea unei reforme educaționale permanente. Pentru a evita anumite mutații spontane, „reforma trebuie gândită ca un ansamblu de schimbări ierarhizate pe termen scurt, mediu și lung, în raport cu prioritățile definite, dar și cu cunoașterea conexiunilor intrasistemice” (I.Neacșu).

Deși, după părerea noastră, imperativul unei restructurări continue este evident, opinia pedagogică o acceptă totuși în diferite moduri. În linii mari, se consideră că, având o pregătire intelectuală avansată, antrenată într-o permanentă necesitate de cunoaștere informațională și în activitatea de transmitere tinerelor generații a cunoștințelor și de formare a deprinderilor, dar și fiind mai dezavantajați din punctul de vedere al pragmatismului social, „membrii corpului profesoral formează în societate un grup cu orientare critică. Ca cetățeni, profesorii tind să se opună ordinii stabilite” (H.Janne).

Așadar, problemele de reformare a sistemelor educaționale sînt acceptate cu rezervă de cadrele didactice. Mai mult decît atît, s-a constatat că „sistemele de învățămînt opun o rezistență mai mare la schimbare decît alte categorii sociale” (A.Huberman).

După A.Huberman, în contextul dat, factorii de rezistență ar fi următorii:

- exogeni;
- endogeni;
- restrictivi.

FACTORII EXOGENI DE REZISTENȚĂ:

- rezistența mediului înconjurător la schimbări;
- „incompetența” agenților externi – cea mai mare parte a populației știe prea puține lucruri despre învățămînt și învățare ca să poată judeca o inovație în acest domeniu;

- lipsa de încredere a profesorilor cauzată atît de statutul acestora, cît și de faptul că educația a fost considerată „timp de secole o meserie cu prestigiu scăzut față de alte profesii” (J. L. Garrido), sistemul școlar fiind astfel cel mai expus criticilor din partea întregii societăți;

- legătura insuficientă dintre teorie și practică;
- baza științifică nesatisfăcătoare. Lipsa unor posibilități de aplicare imediată a noilor realizări teoretice cauzează neîncredere în rîndurile celor ce au obligația de a decide la nivel macrosocial prioritățile de cercetare, din acest motiv baza investigațiilor în domeniul educației fiind destul de „modestă”;

- conservatorismul: sistemele educaționale sînt conservatoare prin însăși esența lor.

FACTORII ENDOGENI DE REZISTENȚĂ:

- obiectivele confuze. Obiectivele reformei sînt formulate neclar sau chiar contradictoriu;

- lipsa unor recompense pentru inovatori, nesocotind faptul că eforturile depuse de aceștia sînt mult mai valoroase decît cele ce conjugă pentru organizarea

unei instruirii tradiționale. În context, se va ține cont de eventualitatea unor riscuri de natură psihodidactică;

- uniformitatea abordării prin organizarea instruirii în conformitate cu nivelul așa-numitului „elev mediu”. Încercările de a limita acest principiu provoacă o anumită rezistență din partea unor profesori;

- din cauza caracterului obligatoriu al învățămîntului, lipsei de motivație economică și de concurență serioasă, școala este monopolizată de societate. Deseori cadrele didactice au o atitudine refractară la efortul de anulare a unui astfel de monopol;

- investițiile nesatisfăcătoare alocate pentru cercetare și dezvoltare, pentru pregătirea și reciclarea cadrelor didactice, pentru învățămînt în general, sporesc rezistența la schimbare;

- problemele de măsurare a rezultatelor. Lipsa unor criterii eficiente de apreciere a activității didactice și efectele reale “întîrziate” ale educației nu-i motivează pe profesori să-și dorească modificarea metodelor de activitate. Ceea ce reliefează mai ales prin faptul că în majoritatea cazurilor unul dintre criteriile principale de estimare a activității didactice a profesorului ține de rezultatele obținute de elevi în urma unor probe de evaluare cu sarcini de tip reproductiv. Din această cauză majoritatea profesorilor își direcționează activitatea nu spre aspectul formativ al instruirii, ci spre cel informativ-reproductiv;

- lipsa unor modele. Spre deosebire de alte domenii ale activității umane, în învățămînt este destul de greu să se realizeze anumite modele educaționale, analizabile în diferite condiții și perioade de timp. Și mai complicată este încercarea de a transpune sau de a aplica aceste modele în practică. În plus, nu se exclude eventualitatea unor cazuri contradictorii cînd un model asigură o eficiență favorabilă în anumite condiții, dar se dovedește a fi total ineficient în altele.

Există multiple variabile ce pot influența condițiile de aplicare a respectivelor modele. De aceea profesorul se lasă greu convins de necesitatea unui sau altui model de învățare, acceptînd mai ușor o variantă tradițională pe care și-a însușit-o încă pe vremea cînd a fost și el elev.

- pasivitatea. După cum susțin unii cercetători, comunitatea cadrelor didactice se caracterizează printr-o anumită pasivitate și neîncredere în viața socială, profesorii fiind înfățișați ca “țimi și respectuoși, lipsiți de îndrăzneală pe plan social, preocupați să placă, mai pasivi și mai puțin hotărîți să lupte pentru reușită, în comparație cu persoanele de alte profesii” (A.Huberman).

FACTORII RESTRICTIVI:

- Structurarea personalului și a serviciilor

Din cauza că între unitățile și sistemele școlare există o interdependență relativ mică, eșecul sau succesul primelor elemente are puține repercusiuni asupra ultimelor. De exemplu, nereușitele sau succesele dintr-o școală pot influența într-o măsură foarte mică activitatea profesorilor și elevilor din alte școli sau clase. Din aceste

considerente, în cadrul sistemelor educaționale implementarea inovațiilor benefice se produce mai greu.

- *Ierarhia și deosebirile de statut*

“Ierarhiile descurajează sau deformează în special fluxul de informații ... Structura școlară are un efect paralizant mai mult asupra inițiativei...”

Acestea sînt adevăruri relevante, dar și alarmante, în special în raport cu specificul sistemelor educaționale în care, după părerea noastră, uneori accentul este pus pe rang, și nu pe competență. Din această cauză este destul de frecventă situația (mai ales în veriga medie de dirijare) unde, pentru a-și justifica “importanța de netăgăduit”, componentele ierarhiei superioare îi “delegă” profesorului un șir de sarcini ce necesită un considerabil consum psihoenergetic, dar cu efect educativ discutabil. Inspectările ocazionale efectuate de dragul rapoartelor, lucrările de control în cadrul cărora profesorul este silit (din motive ce îi influențează propria activitate) să minimalizeze exigențele față de copii, să se facă a nu observa cînd aceștia copiază, să mărească nejustificat notele etc., creînd astfel un climat nesănătos în instituțiile educaționale, fapt ce le sugerează elevilor ideea că există în subterfugiu un anumit decalaj între mesajul educativ al dascălului și comportamentul real al acestuia. Efectele unei asemenea politici sînt ușor previzibile.

Profesorii care încearcă să opună rezistență acestei presiuni ierarhice deseori sînt nevoiți să suporte anumite inconveniente din partea mașinii birocratice, acest fapt constituindu-se ca o lecție demonstrativă pentru restul profesorilor, dînd naștere la neîncredere, pasivitate, dezinteres față de inovație. Pentru implementarea noilor idei, aceștia vor aștepta “indicații de sus”, dar și în cazul dat vor proceda mai mult “formal”, ca un act de subordonare, și nu ca unul de creativitate.

Acești factori de rezistență cauzează adesea situații favorabile refuzului de a accepta schimbarea, fiind de mai multe feluri, precum vom nota în continuare:

- *Refuzul din dorința de menținere a echilibrului*

Pe parcursul activității didactice individul și-a format deprinderi ce îi asigură o poziție stabilă în societate. Inovația vine să schimbe niște situații depășite de timp. În acest caz membrii societății vor fi nevoiți să-și modifice anumite elemente comportamentale, ceea ce le solicită un efort considerabil pe plan intelectual și psihofiziologic. Ei sînt încercați de teama că nu vor putea face față acestor transformări, că nu vor corespunde pe deplin cerințelor noii realități. Iată de ce deseori cadrele didactice refuză să accepte inovațiile din sistemele educaționale.

- *Refuzul motivat prin competența deja obținută*, cea care i-a asigurat persoanei în cauză succes, recunoaștere, poziție socială...

Acest refuz este deosebit de evident în cazul necesității de redactare a curriculumului, resimțînduse în special la persoanele cu o pregătire de specialitate și generală mai puțin avansată, cărora le vine destul de greu să se adapteze la noile exigențe educaționale. După părerea noastră, profesorii din respectiva categorie au un

comportament autoritar și dogmatic; ei vor susține reforma numai dacă aceasta le va fi impusă de factorii superiori ai ierarhiei administrative.

- *Refuzul din conformism și ignoranță socială*

Pe parcursul anilor, multe cadre didactice și-au atribuit o atitudine conformistă față de anumite poziții sociale, fapt care le-a transformat, credem, într-o masă omogenă maleabilă, anemică, ce nu are și nici nu dorește să manifeste o viziune proprie asupra realității. Reprezentanții acestei dogme sînt dependenți de autorități, ei nu pot și nici nu doresc să ia vreo decizie de sine stătător, motivîndu-și incapacitatea prin respectul față de tradiții, disciplină, ordine... Această categorie socio-profesională încheie un contract neoficial cu factorii decizionali superiori, asigurîndu-și “o viață liniștită” în schimbul unei perspective de a nu deranja în nici un fel oficialitățile.

Vom constata, cu mult regret, că situația descrisă mai sus este frecvent întîlnită în mediul pedagogic din România, din care cauză reforma educațională, atît de necesară, practic se realizează extrem de lent.

- *Refuzul din capriciu*

Este cazul în care profesorul respinge inovația fără a prezenta vreun argument. În realitate, rădăcinile acestui refuz trebuie căutate într-o competență ce nu poate fi considerată avansată, ele fiind alimentate de un capital cultural lacunar.

- *Refuzul din lipsa de informare*

Profesorul nu are posibilitatea să pătrundă în esența inovației, de aceea el riscă să aplice incorect anumite recomandări teoretice. Drept consecință, rezultatele obținute nu vor fi de cea mai bună calitate, se va pierde interesul față de inovație și profesorul va refuza în continuare să practice activități de tip inovator.

S-a constatat că *“dificultățile se agravează și criticile sînt mai aspre atunci cînd se presupune că noua educație este într-un fel mai ușor de realizat decît cea veche”* și procesul de reformare trenează și se desfășoară încet și dificil, fiindcă *“este o problemă de creștere și există multe obstacole care tind să împiedice această avansare și să o devieze pe direcții greșite”* (J. Dewey).

Prezentînd multitudinea de factori ce generează o rezistență la schimbare, am putea ajunge și la concluzia că în sistemele educaționale este imposibil să se producă vreo modificare eficientă.

După opinia noastră, nu trebuie să dramatizăm situația, ci este necesar să găsim acele soluții care ar favoriza schimbarea de mentalitate în societate în favoarea reformei. Lucrul cel mai dificil de îndeplinit ar fi convingerea profesorului de oportunitatea de ași revizui practicile, atitudinile, valorile ce s-au acumulat din vechile deprinderi intelectuale, căci sa demonstrat deja că oamenii acceptă inovația cu mai multă ușurință, dacă o înțeleg.

Din cele expuse rezultă că promotorii reformelor trebuie să întreprindă anumite măsuri de reducere a rezistenței pentru a facilita schimbarea, ceea ce necesită

informații explicative temeinice care ar fi utilizate de profesori cu titlu de ghid prin labirintul restructurărilor, așa încât cei din tabăra oponentilor reformei să treacă de partea inițiatorilor acesteia.

Este vorba, așadar, de cunoștințe ce pot fi asigurate precum urmează:

- Pregătirea fundamentală în domeniile:
  - teoria cunoașterii;
  - fizica și alte științe reale/ale naturii;
  - științele educației;
  - axiologia și alte domenii umaniste.
- Pregătirea practică eficientă a profesorului în scopul formării capacităților de realizare a obiectivelor tematice ale instruirii.
- Formarea calităților de potențial novator, așa încât profesorul să implementeze idei noi și în propria activitate, cât și în sistemul educațional, în general.

Dintre calitățile ce îi caracterizează pe novatori, le vom evidenția pe următoarele:

- au un statut social avansat datorită pregătirii lor profesionale și generale;
- se caracterizează prin excelente capacități de autoperfecționare;
- sunt personalități puternice, energice, cu o mare voință, neinhibate de eventualitatea unor sancțiuni pentru devieri de la obiectivul propus;
- sunt atașați plenar profesiei lor;
- sunt încrezători în forța cunoașterii;
- sunt siguri pe propriile puteri;
- sunt binevoitori, dovedind sinceritate și entuziasm;
- pot influența opinia publică;
- sunt dispuși să facă schimb de experiență, participă la reuniuni metodic-științifice;
- în anumite condiții devin rebeli, nu accepta să fie tratați într-un mod autoritar și dogmatic, nu tolerează compromisurile dezonorante și neadevărul.

Accelerarea acceptării reformei se va bucura de susținerea inițiatorilor ei, dacă aceștia vor ști să difuzeze cât mai larg avantajele inovației. În acest scop activitatea novatorilor trebuie analizată și popularizată în ședințe metodice, seminarii, colocvii, reuniuni științifice. Se recomandă să fie create centre de sprijin, de explicare și de propagare a inovațiilor în acest aspect, care și-ar coordona eficient, cu o deschidere largă spre cadrele didactice. Pentru operativitatea și colaborarea la nivelul dorit sînt utilizabile “hărți ale liderilor în inovație”.

Ca efect al procesului de informatizare, mai mulți funcționari din sistemul educațional vor pătrunde în esența inovației, vor înțelege necesitatea acesteia și, în final, o vor accepta. În consecință, rezistența la schimbare se va reduce, iar numărul adepților acestei reforme va spori considerabil. În fine, astfel se va ajunge la etapa în care se vor lansa noi ipoteze referitoare la posibilele

inovații în educație, perpetuându-se progresul educațional.

REPERE BIBLIOGRAFICE:

1. Huberman, A., *Cum se produce schimbarea în educație: contribuții la studiul inovației*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.
2. Neacșu, I., *Instruire și învățare*, Editura Științifică, București, 1990.
3. Neacșu, I., *Metode și tehnici de învățare eficientă*, Editura Militară, București, 1990.
4. Garrido, J.L. *Fundamente ale educației comparate*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995.

Colectivul de redacție:

Inst. Urdă Cosmina Daniela

Inst. Șerban-Cociuba Claudia Sebastiana

Tel.: 0723318515, 0723318654

ISSN 2069 – 0800

didakticos@yahoo.com